

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

ZÁŘÍ - ŘÍJEN 1973

ROČNÍK X — 9-10

Soboteco v roce 1848

[Dokončení]

Jak to vypadalo v Sobotce v době svatodušních bouří, se dozvídáme hned z několika stran. V pamětech osec-kých Macounů můžeme číst: „Když bylo v Praze zle a táhli skrz Vosek gardy od Lomnice, Paky, od Jilemnice, tak sedláci odsad utíkali do Veseckých lesů, aby je nebrali s sebou do Prahy. Gardy přitáhly některý pěšky, některý rejtharsky a ve Voseku byly přes noc. Druhej den táhli dále, ale už potkávali některý co se vraceli, tak se vrátili taky.“ Opravdu zkráceně, ale opět výstižně se zmiňuje o událostech Vetešník v děkanských memo-rábilích. „Ano Sobotka stala se ten týden po svatoduš-ních svátcích, zvláště dne 15. června, skutečným táborem gardistů z bidžovského kraje sem se sešlých. Však tu také střelba z hrubé zbraně z Prahy slyšená a k večeru houfy gardistů z Jičína, Železnice, z Paky, z Jilemnice, z Vrchlabí hrnou se ku pomoci Praze proti Vindisgrát-zovi a volejí nocleh v Sobotce a ve vůkolí, dobře na outraty svých obcí trávice. Dozvěděvše se ale, jak krva-výma hlavama odbytí byli ti, kteří hrdinským srdcem k Praze přišli na pomoc buřičům, ztratili chuť tito tábo-rem v Sobotce ležící patrioti a po vyspání na zažité pi-večko, klidně navraceli se opět domů, parádu tu ku mrzutosti svým manželkám i ke škodě své rodiny činíce.“

Nyní se tedy podíváme, jak vyhlížela během povstání situace v Sobotce skutečně. O pražském povstání se ve městě dozvěděli v úterý 13. června. Velitel stráže Josef Svoboda dal vybuchovat nástup jednotky a oznámil jí velmi nejasné zprávy, které právě došly a které se oka-mžitě rozletěly po celém okolí a vyvolaly značné vzru-šení. Ještě téhož dne byl vydán v Sobotce anonymní cir-kulář, který byl rozeslán po okolních městech a který zněl: „Sobotecká a Jičínská stráž odesílá do Prahy po-moc, neboť dle slechu strašlivě to v Praze vypadá. Lho-steiným okem nemůžeme na to patřiti a kojíme se na-dějí, že i vy příkladu našeho budete následovati, aby-chom naši staroslavnu Prahu od záhuby odvrátili. Žádáme, byste to i okolním městům oznámili neopome-nuli.“ Určitější zprávy došly z Prahy až ve středu a zá-roveň sem dolétá informace z Jičína, že gardy z pod-krkonošských měst táhnou Praze na pomoc, že se k nim připojují sedláci a studenti a všichni potáhnou skrz město. Ve čtvrtek od rána přicházejí do města jednotky cizích gard, které je nutno nasytit a napojit, a během dopoledne se zaplnilo již celé město. Zatím co ještě ve středu byla z Jičína vyslána deputace do Prahy, která se měla za ni přimluvit, gardy postupují dále. Po cestě je předbývá krajský hejtman Hansgirk a krajský komisař Merkl, aby je v Sobotce přemluvili k návratu domů. Během dne doráží do města i skupina asi padesáti gym-nasistů, které k tažení do Prahy přemluvil jejich jičín-ský katecheta, pozdější poslanec říšského sněmu, páter Jan Sidon, jenž jim údajně, jak bylo později zjištěno při

vyšetřování jeho činnosti, slíbil za tažení lepší známky z mravů a náboženství. Již ve čtvrtek večer došly do So-botky zprávy, že v Praze jde opravdu do tuhého, jež poněkud zvíklaly některé méně chrabré obránce a jež také pomohly krajským úředníkům v jejich agitaci proti po-moci Praze. Krajský komisař vyhledává velitele gard v hostinci „Na poště“ a opět je přemlouvá k návratu. Ještě téhož dne dvě jednotky podlehnou (Jilemnice a Staré Buky) a vracejí se neslavně domů. Avšak ostatní gardy ve městě přespí a hned ráno pokračují směrem ku Praze. Na cestě jsou však zastaveny novými nepovzbu-zujícími zprávami a hlavně vzkazem boleslavské vojens-ké posádky, která prohlásila, že nepustí nikoho skrz Boleslav. Gardisté se tedy vracejí za dvě hodiny napět a prohlásují, že byli jenom na pochodovém cvičení. Jičínští, ale i Sobotečtí se však ani k tomuto „hrdinské-mu činu“ neodhodlali. Oba velitele komisař Merkl pře-svědčil, aby se na cestu nevydávali. V pozdějším hlášení si komisař neodpustil poznámku, že „zalezli do žita“. Kolem poledne bylo již rozhodnuto, že v tažení pokračovat nebudou a vrátí se domů. Náhle však z Jičína do-razí pražský student, člen Národního výboru Uffo Horn a začne všem velitelům nevybíravě spílat a mávaje šavlí přesvědčuje k odchodu připravené gardisty, aby nene-chávali Prahu bez pomoci. Celý výstup se udal před zraky krajského komisaře, kterého Horn nepoznal. Když se mu pak Merkl představil, pokračoval sice v přesvědčování již mírněji, ale ani tak mu to nebylo nic platné. Horn, na kterého v Jičíně čeká jeho shromážděná jednotka, chce situaci zachránit alespoň na povrch a navrhuje, aby se uveřejnila zpráva, ve které by zde shromážděné gardy zdůvodnily, proč nemohly pokračovat v cestě. Ale ani to se mu nepodaří, neboť Sobotečtí odmítli jakoukoli de-klaraci podepsat. Hornovi se tedy nepodařilo přesvědčit obránce, aby zachovali alespoň zdání hrdinství a je nutno přiznat, že sobotečtí gardisté při vyvrcholení po-litického dění, při tom, když měli na vlastní kůži poznat, jak chutná boj za svobodu, se nezachovali právě důsto-jně. Zprávy o soboteckém soustředění nám zachovaly i hrubý počet shromážděných gardistů. V jakési rehabi-litaci novopacké gardy, uveřejněné v Národních novi-nách, byl uveden počet 1500, což znamená, že město bylo opravdu přeplněno a je poněkud absurdní, že z celého shromáždění měli největší užitek vlastně jen pekaři, řez-níci a hospodští.

V průběhu svatodušních bouří a v době, kdy byla So-botka přeplněna cizími jednotkami, se tu konaly volby do zemského sněmu. Za volební obvod, který byl totožný s obvodem turnovského vikariátu, kandidoval ze Sobotky kupec Alois Šolc, který také s rovenským Ignácem Pra-chem získal nejvíce hlasů. Že se Šolc na volby opravdu připravoval, je vidět z jeho vytištěného předvolebního

prohlášení. Mluví v něm o přání spoluměšťanů a vesničanů, „aby se pokusil okoukl poslanství k nynějšímu českému sněmu na se vzítí“. Ukládá si to „za svatou povinnost pravdivě, spravedlivě, beze všeho ohledu a vždy rovnou cestou kráčet“. Říká, že zná starosti krajanů „stavu městského“ i „milých vesničanů“ a že bude postupovat tak, aby se jim všem ulehčilo. Volby samy se konaly v Mnichově Hradišti 12. a 13., v Rovensku 14. a v Sobotce 15. a 16. června. Sečtení hlasů bylo provedeno příslušnou komisí v sobotu 17. června a výsledky byly téhož dne slavnostně vyhlášeny na náměstí. I když atmosféra obecného napětí držela řadu voličů doma a například z Vyskře se dostavilo jen minimum voličů, je nutno říci, že souhrnný počet hlasů je celkem překvapivý. Komise sečetla dohromady 15.936 hlasů. Do zemského sněmu byl zvolen Alois Šolc 2.164 a rovenský Prach počtem 1.909 hlasů. Na lístku, kde se zachovalo pořadí volených, jak si ho poznamenal některý z členů komise, je celkem jedenáct kandidátů, z nichž poslední dostal pouze 528 hlasů. Šolcovi pak bylo vydáno „Vysvědčení zvolení“, na němž se podepsali hradištský děkan Ignác Frank, lékař František Schwartz a královský krajský komisař Merkl. Do jaké míry využil Alois Šolc svého politického postavení, nevíme. Je sice zachováno potvrzení datované v Sobotce 17. června 1848, v němž se říká, že majitel zmíněného volebního dekretu je A. Šolc a které je opatřeno razítkem pražského policejního ředitelství s datem 20. června, avšak nevíme nic o tom, co měl Šolc v Praze za práci. Stejně jako ostatní zvolení poslanci dostává na začátku července předtištěný dopis se svým vepsaným jménem, kterým zdůvodňoval hrabě Leo Thun odvolání zemského sněmu.

Jaký byl politický vývoj v Sobotce v době nového nástupu reakce po červnu 1848? Ještě v polovině června je zvolen dvanáctičlenný výbor, který má do budoucna dbát na řízení obce. Lze předpokládat, že zástupce Národní stráže se účastní i první schůze výborů Národních gard, konané v Nové Pace 20. srpna. Ve druhé schůzi dne 10. září je Sobotka již zcela jistě zastoupena, což potvrzuje zpráva o výsledku porady uveřejněná v Národních novinách. Nejvýznamnější politickou událostí pro venkov byl jediný pozitivní čin říšského sněmu, zrušení roboty dne 7. září 1848. Jak je známo z Vyskře, bylo zde uvítáno „skoro stejně“ okázale, jako březnová konstituce. Při té příležitosti byla škola pojmenována na Farní školu ve Vyskři. Není nutno pochybovat o tom, že zrušení roboty bylo stejně vítáno a podobně oslavováno i v jiných místech kraje, i když závěry sněmu byly v podstatě minimalistické. Významnou událostí pro město a jeho budoucnost bylo rozhodnutí nadřízených úřadů ustanovit v Sobotce zeměpanské úřady a učinit ji, v rámci nové organizace císařských úřadů, centrem okresu. O věci bylo rozhodnuto tím, že magistrát, který se nad projednáním celé záležitosti sešel, se zavázal postavit pro potřeby okresu novou budovu (pozdější soud na náměstí).

Jen velmi zběžně můžeme sledovat situaci v oblasti kulturní. Turnovský a po něm i jiní sice uvádějí, že ještě v roce 1848 se obnovila činnost ochotnického divadla. V pozůstalosti M. Vlacha však můžeme nalézt důkazy pro to, že ochotnické divadlo začalo opět po dlouhé přestávce, způsobené částí nezájmem takové kulturní autority, jakou byl Vetešník, hrát až v srpnu roku 1849. Ředitelem ochotníků se stává neúnavný páter Damián Šimůnek. Rok na to, 7. října 1850, uděluje magistrát městu Sobotky svému dlouholetému vlasteneckému a kulturnímu pracovníku čestné měšťanství, čímž jako by projevoval s věčným kaplanem solidaritu a současně protest proti jeho opomíjení při obsazování farností.

Poslední politickou akcí, která se poněkud více dotkla Sobotecka a která byla jen jakousi odezvou bouřlivých let, byla petiční akce Slovanské Lípy, jež byla podniknuta na protest proti oktrojírce a na podporu žádosti o novou ústavu. K podpísání petice, kterou sepsal František Havlíček, došlo v první polovině měsíce května 1849, tedy těsně před odhalením májového spiknutí. Jedním z míst, kde dochází ke schůzi za účelem projednání a podepsání petice, je Osek. Zde se zástupci okolních obcí scházejí 16. května. Celkem se podepsalo třicet zástupců čtrnácti obcí (Osek, Skuřina, Zelenecká Lhota, Vlčí Pole, Záhumenní Lhota, Libošovice, Pěpeře, Horní Bousov, Rytířova Lhota, Předměstí, Čálovice, Ošovice, Mrkvojedy a Březno). Ze tato akce neměla již žádný význam, vyplývalo zcela samozřejmě ze současného politického stavu. Stejná situace způsobovala, že i jedna z největších vymožeností čtyřicátéhoosmého roku, Národní gardy, pomalu dožívala. 8. srpna 1848 sice ještě žádá garda krajský úřad o povolení 650 zlatých na krytí nutných výloh spojených

s vyzbrojením, ale pozdější souhrnná vyúčtování a potvrzení o již dávno přejetých věcech předznamenávají brzký konec. Ještě v červnu 1850 přichází do Sobotky žádost vrchního velitelství Národních gard o sdělení stavů mužstva. Žádost je datována 27. června 1850 a obsahuje i vzory tabulek, podle kterých má být výkaz vypracován. 8. července odpovídá Šolc, že stavy pošlou, a 12. července ve výkazu podepsaným velitelem Svobodou je udáváno: 56 střelných zbraní, 60 pik, 19 neozbrojených příslušníků a celkový počet 135 gardistů. Za rok pak je sobotecká garda i s ostatními likvidována a zbraně i Mánésův prapor odevzdán do josefovské pevnosti. Tím také končí jedna z revolučních kapitol 19. století, v níž o napsání několika řádek se pokusila i Sobotka. Reminiscencí na revoluční dobu a formou přihlášení se k ideám roku 1848 bylo, že Městský úřad si v roce 1870 vyžádal vrácení Mánésova praporu a předal ho tehdy mladé tělovýchovné organizaci Sokol.

Jak jsme si několikrát všimli, nelze považovat postup soboteckých občanů v době prudkých politických zvrátů roku 1848 vždy za nejlepší. Často pohodlnost, strach o vlastní majetek a nechuť riskovat život i svobodu nutí řadu lidí, aby jednali v rozhodných a osudových chvílích zcela opačně, než by se dříve z jejich verbálních projevů předpokládalo. K tomu v roce 1848 přistupuje jakási politická nevzdělanost, způsobená dlouhodobou politickou nečinností a nezkušeností v konkrétních politických akcích. Toto vše, jakož i kladení daleko většího důrazu na aspekty jazykově národnostní, než politicko a sociálně správní, způsobilo, že rok 1848 nemohl do důsledků dospět vůbec, co si na svém počátku kladl za cíl. Poukázal však na probíhající změnu sociální struktury, kterou, nechtěl-li okamžitě zkrachovat, musel vzít na vědomí a podle toho se zařadit i nastupující absolutistický režim. Tyto změny v budoucnu ovlivnily podstatně život i na malých venkovských městech a mezi nimi i v Sobotce.

Josef Prokop

Použitá literatura

- F. K.: Vyskeř v roce 1848. Od Ještěda k Troskám — Vlastivědná příloha Stráže severu č. 2/1946.
 Flégl Emil: Vrchlabí a Podkrkonoší v roce 1848. Horské prameny III/1947—1948, č. 9—10, str. 134—138.
 Janů Otakar: Rok 1848 v Podkrkonoší. Turnov 1948.
 Kotalk Jiří: Katalog výstavy Josef Mánes 1820—1971, Praha 1971, str. 25.
 Křížek Jaroslav: Národní gardy v roce 1848. Praha 1954.
 Kuchynka Rudolf: Mánésův prapor. Praha 1921.
 Macounová Milada: P. František M. Vetešník. Sborník Sobotka 1498/1948, str. 76—79.
 Peča Václav: Josef Ladislav Kendík. ZŠS V/1968, č. 6—7, str. 58—59.
 Roubík František: Český rok 1848. Praha 1948.
 — Dvě úřední zprávy o poměrech na Boleslavsku roku 1848. Boleslavan III/1928, str. 164—179.
 — P. Jan Sidon a jičínské gymnasium v letech 1848 až 1850. Náš domov I/1925/6, str. 113—118, 146—151.
 — Petice venkovského lidu z Čech k Národnímu výboru z r. 1848. Praha 1954.
 — Protestní petice z Rakovnicka a Boleslavska z r. 1849. Středočeský sborník historický 1969, str. 173—185.
 Sakař Antonín V.: Paměti města Sobotky. Příloha Věstníku soboteckého 1911—1918.
 Samšíňák Karel: Výtvarné umění na Sobotecku. ZŠS IV/1967, č. 2.
 Turnovský Josef Lad.: Paměti starého vlastence. Praha 1901.
 Učená paní lékárnice. Vlasta 11. IX. 1963.
 Z pamětí rodiny Macounů. ZŠS V/1968, č. 6—7.

Seznam pramenů

- Fond „Národní garda 1848“, Městský archiv Sobotka.
 Píček Josef: Sobotecký jemnostpán. Rkp., 75 str., tamtéž.
 Steinbrenner F. I.: Memorabilia. Rkp., tamtéž.
 Vlach Miroslav: Sobotka a divadlo. Rkp., 514 str., tamtéž.
 Liber memorabilia parochiae sobotensis. Rkp., Děkanský úřad Sobotka.

Poznámka k redakce: Článek je zkráceným a upraveným zněním seminární práce Josefa Prokopa, vypracované v r. 1972 na filosofické fakultě Karlovy university v Praze. Pro nedostatek místa jsme museli vypustit zvláště poznámkový aparát a přílohy.

ZAČÍNÁ ŠKOLNÍ ROK 1973—1974

Začátek letošního školního roku byl i pro naši základní devítiletou školu předznamenán dvěma významnými událostmi.

Tou první bylo především červencové zasedání ÚV KSČ, kterým se zabývala celá naše společnost, avšak hlavně a především pedagogičtí pracovníci. Nebylo třeba rozvádět základní poslání školy, tj. poskytnout naší mládeži komplexní základy všeobecného vzdělání, ale bylo nutno se podrobně zabývat zkvalitněním ideové výchovy. Naše mládež, žijící v socialistické vlasti, je povinna za vše, co jí socialistická vlast dobrého dává, realizovat perspektivní úkoly naší strany. Proto dětem vštěpujeme světový názor vycházející z vědecké podstaty a snažíme se, aby i jejich morální vlastnosti nesly znaky toho socialistického člověka, který bude s to, aby socialismus v budoucích letech uhájil a co nejkvalitněji pro něj pracoval. Je proto především nutné čelit vlivům protivědeckým i protisocialistickým a v tomto cíli nedopustit nahodilost, improvizaci nebo polovičatost.

Pětadvacet pedagogických pracovníků naší školy (z nichž 12 dojíždí) bude o tento cíl poctivě usilovat, avšak je nutné připomenout, že škola není prvním ani posledním — to znamená jediným činitelem, který na dítě působí. Rozhodující je i postoj rodiny. Ti rodiče, kteří snahy školy upřímně podporují, nebudou muset pak naříkat nad rozpolceností svého dítěte, které ve všech obdobích školního života je nesmírně citlivé, a jakákoliv roztržičnost názorů může zanechat trvalou škodu na jeho charakteru.

Druhou významnou událostí bylo dokončení generální opravy naší školy. Jeden a půl miliónu korun se poskytl na to, aby naše děti byly již konečně zbaveny dvousměnného vyučování, provizória a nevyhovujícího prostředí pro dobrou výuku. Děkujeme městskému národnému výboru i Okresnímu stavebnímu podniku za jejich pochopení a úsilí škole pomoci. Avšak i nadále zůstává prostorová tíseň; dvě třídy (z celkového počtu 13) budou opět vyčleněny mimo školu — v nevyhovující místnosti zůstanou pracovat i dvě oddělení školní družiny, škole i napříště budou chybět dvě odborné pracovny, cvičná školní kuchyně, dobře vybavená prostorná tělocvična, shromažďovací místnost a školní vyvažovna. Realizace těchto úkolů nebude záležitostí jednoduchou a snadnou. Vyžádá si ještě mnoho úsilí a finančních prostředků. Budou to však investice, jež nevyjdou naprázdno a budou se celé naší společnosti uspokojivě vracet.

Kolektiv celé naší školy srdečně též vítá mezi sebe nové pedagogické pracovníky: zástupce ředitele soudruha Josefa Fantu a soudružku učitelku Jaroslavu Klazarovou, která pracovala na naší škole již vloni. V říjnu se vrátí z vojny soudruh učitel Josef Kužel. Družinu vedou soudružky Málková a Murdychová, pionýrskou skupinu soudružka Eva Hejnová.

Školní rok 1973—74 ať je tedy tím školním rokem, o kterém bychom mohli spokojeně říci, že byl úspěšným a přinesl mnoho dobrého všem, kteří ti toto přejí.

Blanka Švábová

Automotoklub Svazarmu v Sobotce

Automotoklub Svazarmu v Sobotce vyvíjí v poslední době značnou činnost. V autokrosových závodech mistrovství ČSR nás reprezentují jezdci Václav Havíř, Ladislav Štajner a Vladimír Havránek ml. na vozech Škoda-buggy a drží se velmi dobře, jak svědčí následující přehled, ukazující jejich umístění v jednotlivých letošních závodech:

	Havíř	Štajner	Havránek
Benešov	4	—	—
Sobotka	5	8	—
Šluknov	—	7	3
Nižná na Orave	6	3	—
Tábor	—	—	10
Karlovy Vary	3	6	7
České Budějovice	—	—	1
Pardubice	3	10	11
Kadaň	4	9	10
Nová Paka	—	8	7

Václav Havíř je v mistrovství ČSR na 8. místě a Havránek v této sezóně získal II. výkonnostní třídu. Všichni tři naši jezdci budou v příštím roce startovat v mistrovství ČSR a ČSSR. Značnou posilou našeho automotoklubu budou také MUDr. Marie Kafková a MUDr. Ivan Kafka, kteří přestoupili z Libaně a budou se zúčastňovat motoristických soutěží.

A nyní o plánech na příští sezónu. Z pověření Ústředního automotoklubu Svazarmu ČSSR uskutečnime ve dnech 10.—12. května 1974 mezinárodní mototuristickou soutěž Rallye Český ráj, jejímž hlavním posláním je soustředění do Sobotky a okolí mototuristy z celé republiky i ze zahraničí, zorganizovat jejich setkání a připravit jim výlet po nejkrásnějších místech Sobotce. Soutěž zajišťujeme ve spolupráci s OV AMK Jičín a KV AMK Hradec Králové a věříme, že přispěje k popularizaci přírodních i historických památek Českého ráje v mezinárodním měřítku a k rozvoji mototuristiky v našem okrese a kraji.

Výbor AMK Sobotka pověřil přípravou soutěže zkušené mototuristy, kteří již připravili několik motocyklových soutěží a přeborů a kteří sami jako soutěžní jezdci nasbírali řadu zkušeností (Najman, Rulc, Plecháč, Janků, Strnad, Havránek, Král, Bažant, Kafka).

Tato Rallye Český ráj naváže na úspěšné podniky AMK

Sobotka z posledních let, jako byly závody motokár, motocyklové soutěže, oblastní automobilové soutěže (zde jsme zajišťovali časové kontroly, průjezdní a rychlostní

Časová kontrola na náměstí v Sobotce při letošní Rallye Český ráj zajišťoval AMK Sobotka

Foto MUDr. Ivan Kafka

vložky) a populární sobotecký autokros. Ke startu na Rallye Český ráj bude připuštěno 150 vozů. Jezdci budou ubytováni v rekreačním zařízení LIAZU v Zámostí-Blatcích.

Další velkou akcí příštího roku bude 3. ročník soboteckého autokrosu (terénního závodu automobilů), který uskutečníme z pověření ÚAMK v sobotu 14. září 1974 na závodišti v Čálovicích. Pojede se jako závod mistrovství

ČSR a bude zde vyhlášen mistr ČSR v autokrosu na rok 1974 ve třídě do 1000 ccm a přes 1000 ccm.

Závěrem automotoklub Svazarmu v Sobotce děkuje MV KSČ, MěstNV, OO VB, JZD Nástup, Sklárnám Bohemia, Frutě, DIASu, členkám ČČK, Baráčníkům, požárníkům a všem členům Svazarmu za pomoc při uspořádání letošního autokrosu v Sobotce 16. června. Těšíme se na spolupráci v příštím roce.
Josef Strnad

Pátý pedobiologický kongres na KOSTI

Celodenní exkurse velkého mezinárodního kongresu není snadnou záležitostí. Sestává jednak z odborného, jednak z turistického programu, které bývají spojeny do navzájem se doplňujícího celku. Všechno včetně trasy, stravování a různých drobností musí být zajištěno do posledního puntíku, všechno promyšleno, trasa několikrát projeta s hodinkami v ruce. Jde o významnou reprezentaci pořádatelského státu, při které není možno nic improvizovat.

Když se začal loňského roku připravovat plán V. pedobiologického (nauka o životě v půdě) kongresu, jehož sídlem měla být Praha, rozhodli se pořadatelé, že se pokusí o dosud neobvyklou trasu exkurse. Volba padla na Východočeský kraj a hned od počátku se uvažovalo o Kosti. Rozhodujícím momentem bylo jednak to, že hrad je ve vzorném stavu a jeho náplň (gotické umění) má vysokou mezinárodní úroveň. Kromě toho byla trasa na Kost již několikrát před tím vyzkoušena pro tzv. dámský program, který se organizuje pro rodinné příslušníky přímých účastníků kongresu. Tyto malé skupinky zahraničních hostů byly na Kost vypravovány celkem bez obav, i když jsme ze strany tehdejší správy hradu postrádali i jen náznaky sebemenšího zájmu o tyto podniky. Teprve když se hradu ujal nynější správce Josef Prokop, bylo možno uvažovat o větším podniku. Důležitou součástí zdaru takové reprezentační záležitosti je totiž iniciativa a aktivní spolupráce lidí na trase zájezdu. I tak — jako vždycky při prosazování něčeho nezvyklého — vyvstala řada těžkostí. Takřka neřešitelným problémem se stalo zajištění oběda. Sobotecká Pošta měla dovolenou, ostatním podnikům chybí buď zájem nebo kapacita. Hotel v Podkosti prakticky nefunguje a také zoufalá architektura jeho interiérů i po několikaleté nákladné opravě není pohostinná. Nakonec se našlo vhodné prostředí v hotelu Skalní Město v Prachovských skalách. Kromě Správy hradu poskytla výtečnou pomoc Komise cestovního ruchu při ONV v Jičíně, a to nejen řadou cenných rad a připomínek, ale i balíkem propagačního materiálu.

A tak ve čtvrtek 20. září vyjela z Prahy skupina čtyř přepychových autokarů, která vezla členy kongresu, pocházející z 31 zemí celého světa (z toho ze 7 zemí socialistického tábora a 4 zemí rozvojových). Mezi účastníky byl např. předseda Národního výboru sovětských biologů, člen korespondent akademie věd SSSR prof. Giljarov (autor znamenité knihy o půdní zvířence, která patřila k prvním biologickým knihám přeloženým po válce do češtiny). Po zastávkách ve Vrti a na Hrabanovských černavách u Lysé n. L. se exkurse přesunula na stepní lokality pod Radoučem u Debrě. Odborný program končil přesně v poledne, exkurse pak projela Sobotkou, o které informoval účastníky poměrně rozsáhlý text v rozmnženém itineráři, vydaném v několika jazycích. Z něho se účastníci dověděli kromě náplně vlastivědné i údaje o způsobu hospodaření a práci JZD. Před jednou hodinou začal oběd na Prachově. Byl skutečně znamenitý a pracovníkům hotelu patří dík nejen za dokonalou úpravu jídel a bystrou obsluhu, ale i za příjemné prostředí.

A pak už zbývala jen Kost, kam exkurse dorazila ke třetí hodině. Návštěvníci tu byli seznámeni s péčí našeho státu o historické památky, prohlédli si hrad, ocenili krásné okolí a zvláště vysoce expozici gotického umění, která inspirovala prof. Satchella z Anglie k několika poznámkám při závěrečném projevu na konci kongresu. Krásný teplý den se pomalu chýlil ke konci, když návštěvníci vyšli na vnitřní hradní nádvoří, kde je čekalo ještě jedno překvapení. Z hradní kaple vystoupil pražský soubor Chorea bohemia, vyzkoušený už před časem na veřejném vystoupení na Kosti, a uspořádal v akusticky znamenitém prostředí vnitřního hradu představení. Tento závěr exkurse v rámci starého gotického

hradu, jehož kulisa zvolna měnila barvy v paprscích zapadajícího slunce, se stal zlatým hřebem celého kongresu. Chorea bohemia předvádí program folkloristicky zaměřený, ale transponovaný do vysoké umělecké úrovně. Jeho hlavním kladem kromě dokonalého provedení je bezprostřednost a kulturnost vystoupení jakož i bystré režijní nápady. Jádrem je nikoliv ve vnější honosnosti nákladných kostýmů, ale v hudbě a tanečním projevu. Výsledek je překvapující a strhl i suché vědecké pracovníky k bouřlivým ovacím. Škoda, že čas letěl a bylo nutno pomýšlet na návrat.

A tak možno říci, že první pokus o využití hradu Kosti k širší mezinárodní propagaci byl velmi úspěšný. Jméno hradu se jistě objeví v četných referátech o kongresu, pohlednice s Kosti se rozletěly do celého světa a dobré jméno hradu se bude šířit i v přednáškách, které účastníci po návratu domů pořádají.

Doufejme, že se časem probudí i Jednota a uvede do řádného provozu kostecký hotel. Cesta do východních Čech je totiž proražena a zdařilý experiment jistě najde následovníky.
Karel Samšíňák

CO ODPOVÍ JEDNOTA

10. září otisklo Svobodné slovo článek spisovatele Adama Jista, který zval k návštěvě Sobotecka. Na tento článek dostal odpověď od paní Marie Jandíkové z Kyjova u Hodonína, kterou nám zaslal k uveřejnění. Z dopisu vyjímáme podstatné části.

„Vaše pozvání do Českého ráje jsme použili ještě před otištěním článku. Bohužel není zde však tak krásně, jak píšete. Příroda jistě, i ta nádherná cesta Plakánkem na hrad Kost. Ale je třeba doporučit turistům, kteří se dají zlákat Vaší pozvánkou, aby si vzali na cestu zásoby jídla i pití na celý den, neboť nikde nic nedostanou (případně aby je zakoupili před počátkem cesty v Sobotce). Když po té krásné cestě Plakánkem jsme došli ve 13.10 na hrad Kost, hotel Jednoty v Podkosti, jediný v celém okolí, byl uzavřen. Otevírací doba je od 11 do 13 a od 17 do 20 hodin. Je prý už po sezóně. Z hotelu vyšli hosté z NDR tam ubytovaní, kteří se také podívovali, že ve 13 hodin, tedy v době oběda, se hotel uzavírá. Také s kvalitou podávaného tam jídla nebyli spokojeni. Od místní občanky jsme se dozvěděli, že stížností na otevírací dobu hotelu Jednoty (i v sezóně je otevřeno jen do 13 hodin) jsou stále, že však Jednota prohlásila, že plán plní a to jí stačí. Tak jsme doufali, že dostaneme něco v blízké obci Libošovice, 2,5 km vzdálené. Je tam také krásná cesta, turistický požitek, ale v obci bylo místní pohostinství rovněž uzavřeno. Dostali jsme pouze v místní samoobsluze nějaké oplatky a nealko, přirozeně teplé. Nemohla by být Jednota pružnější v otevírací době, poskytovat opravdu kvalitní služby? Vždyť jsme přijeli až z Moravského Slovácka a rozhodně u nás bychom byli mnohem pohostinnější...“

Tolik tedy z jednoho dopisu. Ústně jsme podobných připomínek slyšeli také hodně od obyvatelů i návštěvníků našeho kraje. Týkaly se nejen pohostinství, ale zvláště nedostatečného zásobování zeleninou a ovocem. To znají nejlépe sobotecké ženy, které promarní ve frontách u zeleniny mnoho drahocenného času, když náhodou zeleninu přivezou. Kritika návštěvníků Sobotecka se zaměřovala i na zcela nedostatečnou lůžkovou kapacitu v hotelech. Vždyť Sobotka, která je rekreačním a turistickým střediskem, má v hotelech jen něco přes 30 lůžek, z nichž podstatnou část mají pronajatu podniky pro své zaměstnance. Nešlo by i zde něco přistavit nebo postavit?
Red.

NÁŠ PROFESOR

(26. září 1898 se narodil v Sobotce prof. Václav Hejn)

Když jsme se v červnu letošního roku, abiturienti rychnovského gymnasia, sjeli po čtyřiceti letech do Luže, hned po prvním radostném shledání ptali jsme se po našem profesoru: „Přijede?“ Přestože na pozvánce nebylo výslovně uvedeno, že přijede i náš třídní profesor, pokládali jsme jeho příjezd za samozřejmou věc, vždyť patřil k nám jako k obrazu rámu, však taky koukám, že se to rýmuje, a je to věru dobrý rým, nejen zvukem, ale vnitřní shodou, a právě po tom vnitřním rýmu jsme se ptali, po něm z celého srdce jsme toužili, bez něho by to byla banální próza. A tím už jsem vlastně naznačil, čím nám byl náš profesor.

Přijel, zdravil a objímal se se svými bývalými žáky a začkami, ale když došla řada na mě, ptal se: „Kdo to je?“ Snad proto, že jsem vypadal z abiturientského alba — maturoval jsem jinde — mě hned nepoznal. A potom: tempora mutantur... Potom však za slunného odpoledne se rozproudila řeč na dvoře fary, kde jsme byli hosty spolužáka a iniciátora sjezdu P. Josefa Smejkal, a pozvaný fotograf vedle obvyklého statického seskupení zachytil několik živých snímků bez našeho vědomí. Jeden z nich mám nyní před sebou: stojíme s prof. Hejnem před dveřmi fary, cosi vzrušeně vykládám, gestikuluji nadměrně rukama, a profesor se zaujetím poslouchá v charakteristickém postoji, na kterém léta nic nezměnila, nevsunula mu levou ruku z kapsy, nevyrazila mu věčnou cigaretu z prstů pravé ruky, nevyžehlila mu na jeho saku tu ledabyle zmačkanou eleganci, které jsme se vždy obdivovali. A pak je tu tvář, ostře řezaný profil tváře, která pozorně naslouchá s očima přivřenými, zatímco v koutcích úst skrytý a shovívavý úsměv prozrazuje, že už zase ví, co mu chce spíše těma rukama než ústy říci jeho bývalý žák, kterého zase zasunuje do abiturientského alba na jeho místo, kterého zase poznává... Tempora mutantur? Ale snímek přece dokazuje, že jsme se mnoho nezměnili ve svých podstatných projevech, že naše povahové rysy, osobité postoje a gesta spíše se prohloubily časům navzdory.

Prof. Václav Hejn přišel na rychnovské gymnasium tuším r. 1929 a rok na to vstoupil do naší sexty jako třídní profesor. Měli jsme předtím v kvintě velmi slabou češtinářku, která „vyučovala“ tím trapným způsobem, že četla a potom ukládala lekce z učebnice. Jaké bylo naše překvapení, když prof. Hejn se postavil před lavice a přednášel literaturu živým slovem. Učebnice, která předchozím způsobem vyučování se stala pro nás pravou mukou, pro něho neexistovala. Tak sejmul z nás strach z češtiny věda, že žádná litera nenahradí ducha, žádné tištěné slovo živou řeč, a my se zaujetím poslouchali a psali jeho přednášky. Stejným způsobem vykládal francouzskou literaturu, klasické 17. století. Přednášky nebyly přerušovány zkoušením. To přišlo na konci každého čtvrtletí, které se obvykle krylo s ukončením tématu, takže studenti měli vždy celkový přehled o látce. Tento styl vyučování byl výbornou přípravou pro vysokoškolské studium. Ale i ti, kdo po maturitě nestudovali dál, nabyli hluboké a rozsáhlé vědomosti nejen pro školu, ale — a to třeba zdůraznit — pro život. Prošli Hejnovou universitou v pravém slova smyslu. Vzpomínám na nesčetné disputatione, které daleko přesahovaly předmět daný osnovou, učil nás klást otázky a z různých stran si je zodpovídat — učil nás myslet. Tak třeba z Máchova Máje dotkl se problému o svobodě vůle, uložil dvěma žákům za domácí cvičení zpracování této otázky a to tak, že jeden měl hájit deterministickou tézi, druhý naopak měl mu odporovat. Sám pak shrnul obě téze v syntézu. V takových cvičeních, ať už na dané nebo volné téma, které si žák sám vybral, měl profesor vůbec zalíbení. A to pro naskytající se možnost rozvinutí diskuse a všestranného zájmu. Z takových spontánních projevů poznával své žáky a oni zase svého profesora. Vyučování se tak proměnilo v radostnou hru vzájemného poznávání, a to jak předmětu, tak poznávacího podmětu. Probranou látku jsme ovšem museli zvládnout, ale tím se profesor nespokojil. „Co vím, může vědět kde-kdo, ale své srdce (tj. co cítím) mám jen já“, říká Goethe v Utrpení mladého Werthera. Tuto hlubokou moudrost uplatňoval i náš profesor. Sám jsa osobnost, rozvíjel v nás osobnosti, a vždy mu šlo o to, jak jsme látku osobně prožívali, procítili, do hloubky, nejen na povrchu paměti, si ji osvojili, aby se tak stala naším niterným majetkem — pro školu? Ne, pro život.

Přál bych si důkladně popsat jeho hodiny, zvláště ty hodiny četby, kdy jsme četli třeba Nerudovy Prosté motivy nebo Máchův Máj, objevovali jejich krásu a disputovali o svých objevech, vlastně o své lásce k našim velkým básníkům — a nebylo nikoho v naší třídě, kdo by zůstal stranou, komu by náš profesor nevštlípil do srdce lásku k českému jazyku — ale taková hodina se popsat nedá. Tvořila živé umělecké dílo, v čase pomíjivé, vždyť je nikdo nezapsal, nezachytil na magnetofonový pásek, a přece: byl tu materiál daleko jemnější, trvalejší a vděčnější — lidská duše. Vladimír Vokolek

Na Šrámkovo téma

Profesoru Václavu Hejnovi
k 75. narozeninám

V měsíci září se narodit
znamená vzpřímené čelo mít
a trpělivé, chápaající oči
toho kdo druhého do ohně skočí

V měsíci září se narodit
znamená dobré zrno rozhodit
s moudrostí prozřívavého rozséváče
s myšlenkou na dítě jež ze sna pláče

V měsíci září se narodit
znamená za něco krásného se vzít
za velké slunce i sotva postřehnutelný klíček
z něhož vše pochází a vzniká —
dávná řeč domova obloha plná skřivánek
čekající jen na básníka

Jindřich Hilčr

Karikatura prof. Václava Hejna od jeho žáka Jiřího Šlitra z r. 1947

ČESKÝ RÁJ JAROSLAVA ŠULCE

Spisovatel a dobrý člověk Jaroslav Šulc, jehož sedmdesátin vzpomínáme v letošním roce (narozen 22. září 1903 v Mělníku), je bytostí dvoudomou: v letech 1905—1922 žil v Sobotce a upsal se jí celou duší, jak dosvědčují dodnes jeho časté příspěvky ve Zpravodaji Šrámkovy Sobotky, avšak jeho učitelské působení v rozmezí 1922—1938 v oblasti Slezska a Ostravska v něm zanechalo zážitky takové intenzity, že mu stále svítí jako jeho nejkrásnější životní i tvůrčí úsek. To jsou dva světy Šulcovy, jimiž je vymezeno jeho slovesné dílo. Ačkoliv od německé okupace opavského Slezska v roce 1938 strávil pak téměř polovinu života v Praze, cítil se tam cizincem a v poslední době žije v Ostravě-Porubě, kde chce navázat na období tvůrčích začátků.

Knižně vydané dílo Šulcovo bylo prozatím uzavřeno na konci čtyřicátých let, avšak v mnoha částech je dodnes živé a svědčí o autorově jemném vztahu k lidem a k jejich prostředí, i když často drsně zraňují. Utíká proto z městských sídlišť do samoty hor, lesů a polí.

Fejetonistické i poetické počátky Šulcovy jsou poznamenány smutkem a pocitem prázdnoty. V básni Melancholie (z nevydané sbírky prvních veršů, jež si v roce 1925 seřadil pod názvem Severní vítr) navazuje na tradici máchovskou, která pak vyvrcholila v třicátých letech u Halase, těmito verši životního zmarnění:

Padám a, padám
jak vločka sněhová
zmitaná větrem —
ničeho nebylo,
ničeho není
a ničeho nebude!

První básnickou sbírkou Šulcovou, vydanou knižně, jsou Dva hlasy (Petřvald ve Slezsku 1934). Ostrava a Beskydy jsou v té době dvojím světem autorovým, přičemž nejšťastnější je v křehké přírodní lyrice. Z celé útlé sbírky o sedmnácti básních je nejlepší Hořec, jakási přírodní personifikace vlastního postoje básníka — vybral si ji Emil Axman jako podklad pro jednu část své čtyřdílné Suity z Beskyd.

Pomineme knížku Šulcových veršů národně obranných, jež pod názvem Od Pradědu k Lysé hoře (Opava 1936) za výtvarného doprovodu Josefa Kudělky a s notami Arnošta Rychlého vydala Učitelská jednota státních škol národních na Opavsku jako protest proti hrozcímu německému nacismu za našimi hranicemi, a zůstaneme chvíli u jeho sbírky Český ráj (Sobotka 1940 — březen, edice Českého ráje, sv. 2; linoleotypy Alois Kafka). Její nadšený ohlas u soboteckých rodáků v té době byl pochopitelný, zvláště na pozadí rostoucího temna cizí okupace. Knížka je dedikována „Památku Václava Šolce, básníka Prvosenek“ a rámována ještě citátem z Fráni Šrámka. Jejich dvaadvacet básní pochází částečně i ze starší doby (v písemnostech Šulcových, uložených dnes v Památníku Petra Bezruče v Opavě, se dochoval strojopisný soubor Věrný hlas, podtitul Verše o domově 1929—1934). Český ráj vyjadřuje klidné přilnutí k domovu se všemi jeho tradicemi a otčovskými stopami. Po kruté době, která se přes nás přehnal — Šulc prchá 8. října 1938 z Opavy plně jásajících hakenkrajclerů —, básník se vrací domů (Přes naše hlavy, Pozdní návrat). Kroky ztraceného syna se často ubírají i kolem hrobů drahých a blízkých (Hroby v lese, Na hřbitově, Mladějovský hřbitov). Nejlepší částí sbírky je Modlitba v polích, širokodedná báseň silného citového zaujetí, v níž je motiv blízký wolkrovské básni Práce je modlitba rukou. Šulc vzpomíná na stařenku:

vidím ji před sebou na poli,
jak klečí Pod díly na černé zemi,
pokorně skloněnou
pod jasným, vysokým sluncem,
pod terčem ohnivě žhavým,
zjizvenými koleny se plazí
mezi řádky řípy a máku,
zelené kořínky, lístky
pозorně protrhává,
jak by si růženec bolestný
odřikávala bez ustání...

Vedle tohoto vrcholného tvůrčího vzepětí jsou však ve sbírce i básně menší hodnoty, buď s jakýmsi vyčichlým nasládlým romantismem (Romance), nebo verše mnoho-

mluvné (Kraj pod Troskami, Český ráj, Jen jeden kraj). Sbírkou taktó zůstává spíše jen svědectvím doby a dobrého úmyslu Šulcova než básnický rovnocenným činem vedle veršů Šrámkových o Sobotce.

Šulc — básník se nevyvíjel (poslední knížka veršů pro děti Od jara do jara, Praha 1944), a pokud hledáme jeho pravý lyrismus, pak se musíme obrátit k próze. První jeho prozaickou knížkou je Vrak (Hrabyně u Opavy 1930). Je jakousi lyrickou zpovědí autorovou, vypsáním rozumně nezdůvodněné milostné deziluze, touhy po horách a všeobjímající melancholie. Dívka a žena vystupuje v knize v podstatě jen jako pojem ženství, nikoliv jako konkrétní osoba typologicky určená a sociálně zařazená. Na hlavního hrdinu působí především její tělo, „kruté a horce“. V tom je blízkost Šulcova k šrámkovskému impresionismu erotickému.

Zatímco první kniha se odehrává v Ostravě, v Beskydách a na Opavsku, další s názvem Hnědka (Opava 1933) je příběhem koně v první světové válce, jakýmsi symbolem touhy po domově v Českém ráji v blízkosti Jičina. Šulcova snahu o kontrast proti Vraku ukazují přesné realistické popisy prostředí i koní. Přitom celek nepůsobí nijak suše, protože děj se odvíjí stejnoměrně a vyváženě, téměř ve stylu venkovské idylly, až k závěrečné tragédii.

Po kratičkém novele Návrat (Opava 1935) z ostravského prostředí vydává Šulc objemnější prózu románového charakteru Příběh poštmistra Dluhoše (Opava 1937). Nostalgicky vyznívající smrt českého úředníka v tehdy národnostně německé části Slezska v okolí Pradědu je dokladem Šulcova zájmu o širší záběr českého písemnictví, o proniknutí našich autorů do mentality a atmosféry pohraničních krajů, ohrožovaných brzy jedem henleinovské odrůdy nacismu. Kladné vyznění Šulcova románu vyzdvihl např. Antonín Veselý (Pražské noviny 28. 5. 1937): „Navázal tak na tradici romantiků, obnovovanou v próze jeho velikým krajanem Viktorem Dykem. Odvážil se vyzkoušet své útlé nevyspělé síly na závažném dobovém, strážném úkolu našeho ohroženého pohraničí a splnil jej s výsledkem čestným.“ Tvrdost životních osudů v knize zmírňuje osobitě vidění krajinného přírodního rámce.

Po jednoduchém a téměř banálním příběhu nezvyklé milostné touhy Chata v horách (Ostrava 1940), jakési romanci beskydské přírody a lásky, a několika bezručovských anekdotách Hrst historek kolem starého ještěra (Kunčičky ve Slezsku 1941) se rozmáchl Šulc ke svému největšímu a nejzávažnějšímu dílu Marnotratný syn (Praha 1943). Václav Šolc, nadaný básník doby Nerudovy, promarnivší svůj život i svůj talent za dvojího neúspěšného studia v Praze, stal se Jaroslavu Šulcovi blízký nejen jako sobotecký rodák (stejně tak Fráňu Šrámkovi), ale také svým uměleckým údělem. Šulc se sice drží v podstatě základních životních dat i okolností vztahujících se k tvůrci Prvosenek, zároveň však napsal svébytné dílo vlastní, jakýsi hluboký psychologický ponor do života básníka-ztroskotance zároveň s oslavou milovaného Sobotce a Českého ráje.

Marnotratný syn má pět kapitol, zachycujících Šolcův život (v knize vystupuje jako „Václav Holců“) od narození až do smrti. Autor se ovšem vystřihá toho, aby jeho kniha byla považována za biografii. Románu předeseílá: „Tento příběh není než smyšlenkou, jak asi mohl žít člověk-básník; tedy nikoliv životopis, i když jsou některé události podobné skutečným.“ Je pravda, že Šolce poněkud idealizuje a jeho hřívový život v Praze koncentruje jen do vztahu ke krásné sklepnici Róze. Šulc je zcela ponořen do myšlení a osudů Holce-Šolce, takže se v mnohém s ním autorsky ztotožňuje. Proto je v postavě hlavního hrdiny bezděky zobrazen více Jaroslav Šulc než autentický Václav Šolc.

Životní rozvrat básníka Prvosenek je zde pochopen především jako erotické ztroskotání. Vztah k ženám v Šulcově podání je osudový a nelze se mu bránit. Touha po krásnu, v umění i v tihnutí k ženství, je nenaplnitelná a ústí do opaku: „Proč je nám vloženo na slabá ramena tušení něčeho krásného, dokonalého, zatímco naše smysly nás vedou v bezbřehou poušť chvilkového opojení a trvalého rozčarování?“ (str. 62).

V tomto díle dospívá Šulc k novému chápání ženy. Kdežto v minulých pracích byl muž rozlomen a usiloval o narovnění se životem a lidmi, žena však byla ukazována v jednotlivém pohledu jako bytostně jasnější a ucelenější, zde jsou i ženy podány ve svém tápání a bolestném utrpe-

ní. Týká se to především sobotecké lásky Šolcovy Aničky, která je schválena větším nepokojem než její básník.

Krásný typ ženy obětující se pro svého nešťastného syna vystihl Šulc v postavě básnickovy matky. Blíží se zde obrazům dobrých českých žen, jak je zachycovala Božena Němcová. Umělecká charakteristika Šulcova ovšem nezapře, že vidí ženu z doby Němcové očima moderního autora: „Maminka mu nad vším vyrůstala jako něco pevného a dobrého, oč se mohl skrytě opřít lépe než o strom venku, než o pach hlíny, o ptačí zpěv, než o vlny kopců na obzoru“ (str. 231).

Kniha Šulcova zůstane trvalou připomínkou jeho synovského vztahu k Sobotce a k Českému ráji. Ačkoliv vydal ještě vyprávění pro děti ze života valašského básníka Josefa Kaluse Dům pod horami (Praha 1945) a příběh mladých jugoslávských partyzánů Stateční chlapi z Přímoří (Praha 1948), působící jako příslib nových vývojových možností Jaroslava Šulce z konce čtyřicátých let, přece jen Marnotratný syn je vrcholem jeho životního díla, knihou tvarově nejucelenější a psychologick nejhlubší; i jazyková stránka svědčí o šťastném souznění mezi tématem práce a autorem. Jíří Urbanec

DOKTOR MONTÁNNÍCH VĚD ING. JAN FOLPRECHT

Na letošní rok připadá sté výročí narození ing. Jana Folprechta. Je jedním z mála rodáků ze Sobotky, kteří prosluli v technických vědách. Celý život se věnoval geologii, ale snad i na něho působil génius rodného kraje, příznivý básnictví a humanitním vědám, takže je koníčkem se stala archeologie.

Jan Folprecht se narodil 21. září 1873 ve Staňkově Lhotě, která tehdy byla součástí Sobotky. Gymnasium vystudoval v Jičíně a pak absolvoval čtyři semestry Českého vysokého učení technického. Zájem ho však odvedl na Báňskou akademii do Příbrami, kterou dokončil v červnu roku 1898.

Mladý báňský inženýr pak vstoupil do služeb Vítkovických kamenouhelných dolů. Nejprve zde krátce praktikoval v Ústřední měřičské kanceláři, pak působil na dole Ida v Hrušově a od roku 1900 byl zástupcem závodního inženýra na jámě Hlubina v Ostravě. Později byl zaměstnán na koksovňě jámy Terezie ve Slezské Ostravě.

V roce 1908 byl přidělen znovu do Ústřední měřičské kanceláře, v níž strávil zbytek své činné služby posléze jako její přednosta.

Ve veřejném životě vystupoval vždy jako uvědomělý Čech, pracoval v Matici a v dalších českých spolcích a

přes nepřízeň majitelů dolů podporoval všemožně český národní život na Ostravsku.

Jeho činnost byla opravdu mnohotvárná. Byl soudním znalcem z oboru hornictví a zeměřby, členem zkušebních komisí na České vysoké škole technické v Brně a na Báňské akademii v Příbrami, dopisujícím členem Geologického ústavu ČSR (1921), členem komise pro výzkum paliv na Masarykově akademii práce (1926) a dopisujícím členem Přírodovědecké společnosti v Ostravě (1926). Byl také činný pedagogicky jako profesor na ostravské horní škole pro výchovu středních techniků. Počátkem 30. let mu byla nabídnuta stolice geologie na České vysoké škole technické v Brně.

Jeho hlavním působištěm však zůstalo Ostravsko. Ve 20. letech vypracoval trigonometrické zaměření ostravsko-karvinského revíru a doplnil geologickou mapu revíru. V r. 1925 vydal Přehlednou mapu ostravsko-karvinského revíru. Provedl i celou řadu zeměřných prací, k nimž počítal bezvadnou dokumentaci, dodnes využívanou.

Publikoval od r. 1915 v Hornicko-hutnických listech a v jiných odborných časopisech, v nichž vyšlo na 30 jeho studií. Nejvýznamnější jeho prací byla monografie Geologie ostravsko-karvinského revíru, kterou zpracoval spolu s ing. dr. Pateiským v r. 1928. Je zde podán přehled bohatství celé oblasti včetně historického vývoje, výskytu podzemních vod a plynů atd. Monografie, dokumentovaná četnými mapkami, byla prvním souborným dílem o OKR v období po první světové válce.

Folprechtova vědecká práce byla oceněna počátkem 30. let, kdy získal doktorát montánních věd na Vysoké škole báňské v Příbrami. Zúčastnil se i mnoha zahraničních geologických kongresů.

V roce 1938 po čtyřicetileté službě odešel ve funkci vrchního báňského inspektora do výslužby, ale i pak zůstal rádcem mladší generace. Zemřel 23. prosince 1952 a je pochován v kraji, jemuž zasvětil celý svůj život, v Ostravě. Svě rozsáhlé geologické sbírky věnoval již za svého života Národnímu muzeu v Praze a ostravskému muzeu.

Archeologické působení ing. dr. Jana Folprechta bylo, v našem časopise zhodnoceno již v článku k 20. výročí jeho úmrtí.

GEOLOGICKÉ VÝZKUMY DR. ING. JANA FOLPRECHTA NA JIČÍNSKU

Před padesáti lety se zajímal dr. Jan Folprecht o geologické složení pudy na Jičínku. Jeho znalosti z Ostravsko-karvinského revíru a jeho zájem o ložiska kamenného uhlí v kamenouhelném revíru u Zacléře, Rtyně a Svatohovic, která se táhla až ke Hronovu, vedly ho k hypotéze, že vrstvy karbonu a permu postupují dále k západu, tedy k Táboru a Košovu. To ho vedlo k předpokladu, že v místech mladších prvohor se dají ve větších nebo menších hloubkách předpokládat vrstvy kamenného uhlí. Jako někdejší student jičínského gymnasia znal z autopsie dobře okolí Jičína a na základě svého dloholetého působení na Ostravsku jako inženýr a zejména světoznámý odborník v geologii docházel k přesvědčení, že se může odvážit vrtů a sond v tomto úseku. Po letních lijákových stékalo z úbočí Táboru v Cidlině až k Jičínu množství rudě zbarvené vody, zřejmě z permského útvaru, který je ukazatelem blízkosti karbonu.

Svá podrobná studia zanašel do svých plánů a map a chystal se k jejich zpracování po prozkoumání mnohých sond a vrtů. Přebýval taky v hostinci „U Němců“ v Jičíně na náměstí. K praktickému uskutečnění se však nedostal pro jiné naléhavé úkoly, které zatím považoval za přednější.

Bude na dnešních vědcích, aby v jeho začatém díle pokračovali.

Poznámka: Letos se v březnu objevila v tisku krátká zpráva, že mezi Mělníkem a Mladou Boleslaví byla nalezena ložiska kamenného černého uhlí, která jsou několik set metrů pod zemí. Potvrdí-li se tato zpráva, snad dojde i k dalšímu pokračování v hlubinném pátrání a snad se i splní dohady dr. ing. Folprechta o existenci kamenného uhlí na Jičínku a Sobotce.

Jaroslav Šulc

Zase jedno jubileum

V tiché příčné uličce v moderní části města stojí v Sobotce dům čp. 439. Je to novější vilka, obklopená řádkou už vzrostlejších stromů, tedy pěkně spojená s okolním terénem. Jdeš-li okolo, napadne tě, že je nějak jiná než ty ostatní v okolí. Už ta zahrádka. Září sice pestrými květy, ale je upravena poněkud ležérněji než vyplaňené zahrádky v okolí. Květy jsou tu rozmístěny s určitou rozvahou a kolem stále vládne nějaký ruch: jednou tu leží štůsek prken, podruhé zase hromádka písku. Zkrátka všechno ukazuje na to, že tu žije člověk činnorodý a pilný.

Nebudu vás už napínat. Je to sobotecký lékař MUDr. Alois Kafka, který se 20. září dožívá 65 let. Z toho téměř čtyřicet let prožil v Sobotce a srostl s ní za ta léta více než kdokoliv jiný. Jako lékaře jsem ho zatím chvála Pánu Bohu moc nepotřeboval. Snad mu v tomto směru vyjádří svůj dík jiní. Já mohu jen vzpomenout na to, co dělal mimo své povolání. Hned na začátku se však musím přiznat, že to zdaleka nebude všechno. Konečně od toho jsou historici, aby všechno zvažili a podrobně popsali. My lidé jinak zaměření si můžeme dovolit mnohé zkreslit nebo zapomenout.

Dr. Kafka zahájil svoji praxi v Sobotce začátkem roku 1936. Širší veřejnosti se představil na samaritánském kursu první pomoci v únoru téhož roku. Při své přednášce překvapil posluchače obrázky, které bravurně kreslil na tabuli. V Sobotce bylo tehdy mnoho spolků, ale málo funkcionářů, takže se dalo říci, že v Sobotce je jeden velký spolek, který se podobá spojeným nádobám. Ten, který v jednom rameni předsedal, dělal vedle jednatele, jinde pokladníka a tak dále. Zvedla-li se hladina v jednom rameni, klesla ve vedlejším. Činnost vykazovaly ty složky, kde se nějaká poctivá duše starala více o práci než o funkce. Kde v tomto labyrintu poprvé dr. Kafka uvázl, se dá dnes sotva zjistit. Jisté je, že když vyšly najevo jeho mimořádné organizační schopnosti, byl nucen pracovat na nejrůznějších místech této sobotecké velkoorganizace, po vzkříšení jedné složky přejít na jiný úsek a tak stále dokola. V jeho práci mu pomáhala výtečná znalost lidí, především těch drobných, v nichž by býval tehdy nikdo podobné schopnosti nehledal. Dovedl také zalovit mezi mládeží a vybrat si i tady lidi, kteří dovedli působit na své okolí. A tak se v Sobotce začala rozjíždět spolková činnost. Dr. Kafka působil na mnoha úsecích. Zdá se, že nejvíce mu přirostly k srdci ty, v nichž mohl uplatnit své grafické nadání a výtvarný talent.

Byla to především propagace Sobotky a Českého ráje. Působil léta v Klubu turistů a málokdo si už vzpomene, že kancelář CIS nebo noclehárna na Kostí vzešly z jeho iniciativy a práce, nehledě k řadě dalších počinů, ať už to byly sobotecké nálepky, dopisnice atd. Také Vikův propagační plakát Sobotky byl proveden z iniciativy dr. Kafky. Jen přílišná (a myslím, že zbytečná) sebekritika nedovolila, aby Vikův návrh přenesl do linolea, jak si mistr přál. Plakát byl pak tištěn barevným ofsetem.

Zvláštní kapitolou je ediční činnost dr. Kafky, která vyvrcholila spoluprací s Lažanovou tiskárnou. V Lažanově našel Kafka partnera, který plně důvěřoval jeho výtvarnému talentu, věnoval práci značnou pozornost a nebál se investovat. Z této spolupráce vznikla kromě řady užitek drobností např. znamenitá Edice Českého ráje, jejíž svazčky, mezi nimi třeba ilustrace ke sbírce Šulcových básní, představují vrchol Kafkovy grafické tvorby. Blíže o této edici přinesl již před časem Zpravodaj. Její grafická úroveň nebyla ale dosud dostatečně oceněna. Dr. Kafka má kromě toho na svědomí i několik brožurek, mezi nimi zajímavou knížku o Václavu Šolcovi, kterou sám ilustroval. Z jeho zájmu o umění vyplynuly i dva články odborně zaměřené: Sobotecko v umění výtvarném (Pojížeš k Labí) a Humprecht v umění výtvarném (Humprechtův čísl. Zpravodaje z roku 1966).

Velkou kapitolu v Kafkově životě tvoří divadlo. Vzpomínám si na Jirkův velký vynález, jednu z prvních her, které Kafka dostal na scénu (26. a 27. 3. 1938). Tato hra byla průlomem do sobotecké divadelní tradice. Už sám výběr hry byl osvěžením místního repertoáru, který kromě desítky studentských her se točil v bezduchých veselohrách. Ke hře byl vydán graficky provedený plakát, jehož úprava vzrušila soboteckou veřejnost, a program, věc do té doby v Sobotce nevídaná. Vypočítávat všechno, co Kafka udělal pro divadlo v Sobotce, ať už ochotnické nebo loutkové, by daleko přesáhlo možnosti Zpravodaje. Připomeňme jen překrásný večer ke Šrám-

kovým sedmdesátinám, který sestavil s dr. Janem Novotným r. 1947, organizaci divadelního festivalu r. 1947, který měl být počátkem tradic Šrámkovy Sobotky, a konečně znamenitou dramaturgií a inscenací Raisova Skleníku. Tady, v hemžení drobných, mnohdy jen epizodních figurek, které zalidnily scénu, vynikla Kafkova jedinečná znalost lidí. Dodnes se v Sobotce vzpomíná nejen na celé představení, ale i na výkony některých herců, např. A. Jandy, V. Houžvičkové, V. Halbicha. A to mi připomíná ještě večer, který Kafka připravil k rodáckému sjezdu roku 1958. Tenkrát představil soboteckým jejich zajímavé figurky: hudebníky, básníky, recitátory, všechno lidičky, se kterými se denně stýkáme, ale jejichž schopnosti objevil teprve Kafka. Jak je pak dostal na scénu, to je už jeho tajemství.

Mohl bych psát o Kafkovi ještě mnoho a mnoho, ale Zpravodaj má stránek málo a já bych chtěl aspoň kousek své dovolené strávit jinde než na pavlači Šolcova domu u psacího stroje.

Dr. Kafka, i když na to vůbec nevypadá, dosáhl věku kmetského a má nárok na penzi. Všichni dobře víme, že to nebude penze v bačkorách u televizoru, i když by na takový odpočinek měl větší nárok, než kdokoliv jiný. Konečně hromady písku a jiných stavebnin na jeho zahrádce napovídají, že má ještě dost elánu do další etapy svého života.

A já mu přeji jistě nejen za sebe, ale i za naši čtenářskou obec, aby ho ten elán neopustil ještě hodně dlouho, aby nám toho ještě moc a moc vymaloval, napsal a zorganizoval. Teď je jeho práce opět zapotřebí více než kdy jindy.

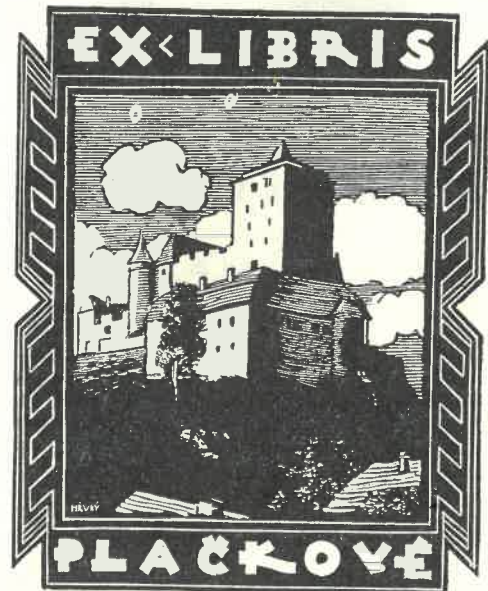
Karel Samšíňák

Fráňa Šrámek a my

Spisovatel zasloužilý umělec Bohumil Říha

Nedá mi to, abych se veřejně nepřihlásil k Fráňovi Šrámkovi jako jeden z jeho nejdůležitějších čtenářů. Jeho životá bída, přec tě mám rád a zejména pak Splav mě provázely celou mládostí. Vůbec bych nespočítal chvíle, které jsem nad nimi prožil. Šrámkovy verše i jeho prózy ve mně probouzely city, o kterých jsem ani netušil, že ve mně jsou. Vděčím tomuto básníkovi za víc, než v této chvíli umím vyjádřit. Říkám to jednak z radosti, že to mohu říci, ale také s jistou lítostí, protože mě zarmovuje dnešní odklon od poezie, jehož jsme přímými svědky a účastníky.

(Z projevu na Šrámkově Sobotce 1973)

Kost. Exlibris Pláčkových od Josefa Hrubého z r. 1924

Sedmdesátiny Františka Kutnara

7. října 1973 se dožívá 70 let významný český historik doc. dr. František Kutnar DrSc. Svým životem a dílem je spjatý s pokrokovým odkazem českého dějepiscetví a se svým rodným krajem — Jičínkem. Narodil se Mlázovicích, zde prožil své dětství a jinošství a sem se stále rád vracel, aby tu kulturně a osvětově působil.

Po úspěšném absolvování jičínského gymnasia studoval dějepis a češtinu na Filosofické fakultě Karlovy university, aby se stal středoškolským profesorem. Poslouchal zvláště přednášky prof. J. Pekaře, J. Šusty, V. Novotného aj. Již za studií na sebe upozornil hlubším zájmem o novější českou historii, o otázky filosoficko-historické a začal již tehdy prokazovat své schopnosti stylistické a literární. Svá studia ukončil disertační prací o významné osobnosti naší historické vědy — o prof. I. Cornovovi. Stal se doktorem filosofie a své vzdělání prohloubil ještě studiem na univerzitách v Německu a ve Francii. Pak působil dlouhá léta jako profesor na různých středních školách a přitom vědecky pracoval. Čtené, často průkopnické práce publikoval většinou v Českém časopise historickém.

Zájem Františka Kutnara se soustředil zvláště na dějiny národního obrození, problémy vývoje dějepiscetví a na historii venkovského lidu a zemědělství. Ve všech Kutnarových pracích lze objevit a sledovat jeho snahu nalézat v minulém dění a myšlení hlubší smysl a význam, pochopit člověka minulosti, jeho myšlení a snažení, poznat pravdivě dobovou atmosféru a historickou realitu. V této souvislosti je možno jmenovat jeho novátorskou knihu Sociálně myšlenková tvářnost obrozenec-

kého lidu [kde rozebírá i práci některých buditelů a písmáků našeho kraje], přehledné československé dějiny v epoše národního obrození, Přehledné dějiny českého a slovenského dějepiscetví, studie o ohlasu francouzské revoluce, o Františku Vavákovi, o dějinách zemědělství, o pěstování brambor v Čechách aj.

Velkou předností Kutnarových prací je také jeho smysl pro literární hodnotu historického díla. Jeho kultivovaný styl v tištěných pracích i v přednáškách dovede získat čtenáře a posluchače.

Po druhé světové válce působil František Kutnar dlouho jako vysokoškolský učitel na Palackého universitě v Olomouci a na Filosofické fakultě Karlovy university. Na obou místech vychoval četné vděčně vzpomínající posluchače. Před nedávnem odešel doc. Kutnar natrvalo do rodných Mlázovic nikoliv však na odpočinek. Dál vědecky pracuje, pokračuje v díle o dějinách českého a slovenského dějepiscetví a ve studiu dějin národního obrození.

František Kutnar nebyl a není typem kabinetního vědce uzavřeného do své pracovní. Stále sleduje živé veřejné a kulturní dění, pracuje aktivně v ochotnickém divadelním kroužku v Mlázovicích a zajímá se o minulost i současnost své obce a okolí. Dokladem této lásky je jím redigovaný sborník Mlázovice z r. 1948, studie o hoříckém kronikáři Fr. Šafránkovi atd. I z tohoto důvodu si zaslouží naši pozornost a vděčnost. Přejeme mu proto srdečně ještě mnohá léta zdraví, svěžesti a pohody k další všestranné práci.

Josef Hanzal

K padesátinám Mojžíra Otruby

Literární historik Mojžíra Otruba, který se dožil 18. září 1973 padesátin, se narodil v Mladé Boleslavi a mládí prožil v Dobrovici, kde jeho otec učiteloval. Střední školu absolvoval ve svém rodišti, které svým bohatým kulturním životem na něho silně působilo. Protože za nacistické okupace nebylo možné jít na české vysoké školy, vyučil se po maturitě knihářem, avšak osvobození země ho nezastihlo v dílně, ale v koncentračním táboře, v němž byl koncem okupace internován. Za okupace pracoval Otruba i v ilegálním Severočeském hnutí odboje ve skupině Dvořák-Sova. Tak jako pro většinu jeho generačních druhů, začínal i jemu pravý život až teprve květnem 1945.

Prolog k Otrubovu pozoruhodně soustředěnému a rozsáhlému dílu spadá však už nicméně do okupačních let. První jeho článek o literatuře, věnovaný Šrámkovým románům *Stříbrný vítr*, *Tělo a Past*, vyšel v roce 1942 v Mladoboleslavských listech, v nichž tiskl i své mladé básnické a prozaické pokusy. Koncem války začal Otruba — bylo to v roce 1944 — publikovat také v revui *Mladé archy*, která po osvobození země, jako orgán Severočeské odbočky Umělecké besedy, dovedla soustředit řadu kvalitních autorů. Otruba byl i jedním z redaktorů této revue. Zatím jako epilog Otrubových vyslovených uměleckých pokusů zaznamenejme soubor próz *Weselmesse* (Mladá Boleslav 1948) a drama *Orfeus* — a není sám (premiéra v Městském divadle v Mladé Boleslavi 1948).

Po osvobození studoval Otruba bohemistiku a germanistiku na pražské universitě, aby se připravil na dráhu literárního historika. Pracoval také v kulturněpropagačním referátu Svazu bojovníků za svobodu (1948—1951) a v redakci týdeníku *Hlas revoluce* (1949—1952). Od roku 1947 začal publikovat lingvistické stati v *Časopise pro moderní filologii*.

V literárněvědném světě na sebe M. Otruba poprvé výrazně upozornil jako podnětný a obětavý organizační tajemník rozsáhlého kolektivu, který počátkem padesátých let budoval v areálu strahovského kláštera Památník národního písemnictví. Setkávali jsme se s ním s užitekem všude, když jsme byli postaveni před úkol vyložit pro skutečně nejširší obec návštěvníků staletý vývoj české literatury, a to ne pouhým slovem, ale formou poutavé výstavy, zkratkovitou řecí psaných dokumentů, obrazů a tvarů. Nebyl to úkol snadný, protože jsme se teprve učili zhodnocovat naše kulturní dědictví. I později se Otruba rád podílel při vzniku literárních muzeí, např. muzea na Humprechti (expozice F. Vetešníka, J. L. Turnovského, F. V. Jeřábka a V. Šolce), Šrámk-

kovy síně v Písku, muzea Boženy Němcové v České Skalici, druhé instalace muzea A. Jiráska a M. Alše ve Hvězdě.

Považuje-li za správné k Otrubovým abrahamovinám rozepsat se i člověk, který není literárním historikem, je to především proto, že pro Mojžíra Otrubu nebyla práce na strahovském Muzeu české literatury pouhou epizodou. Otruba si totiž podržel a dále upevnil přesvědčení, že pro rozvoj socialistického umění je třeba dobře poznat základy, na nichž stojíme, i touhu sdělovat výsledky svého myšlení v pracích, které jsou adresovány nejširší obci zájemců o literaturu. Přirozeně i v jeho díle najdeme studie, které jsou určeny převážně odborníkům, práce, které mají pomáhat zdokonalovat výzbroj specialistů, avšak naprostá většina titulů Otrubovy bibliografie má tu výbornou vlastnost, že mluví i k masám čtenářů i je zároveň platná a podnětná pro okruh odborníků. Taková koncepce uměnovědné práce, vyznávaná s přesvědčením a realizovaná se zdarem, je velmi podnětná a užitečná pro českou vědu o umění.

Když nahlédneme do Otrubovy bibliografie, vidíme na první pohled, že je svědectvím o skutečné cestě za poznáním. I on začínal — tak jako většina historiků literatury — průzkumem současnosti. Jeho disertační práce byla věnována básnickému dílu Otokara Fischera. Avšak snad právě proto, že chtěl dobře literatuře svého času rozumět, obrátil se k studiu jejích předpokladů. Novější literaturou zabývá se po léta pouze příležitostně, vzpomeňme např. jeho zájmu o dílo K. Čapka a M. Pujmanové, avšak to nevyklučuje, aby se s ní nevyrovnal jednou třeba i v několika knižních monografiích. Něco mi stále říká, že Otruba nakonec zužitkuje svá studia starší literatury právě v těchto pracích.

Mezi tvůrci literatury našeho století vyzvedl Otruba v různých souvislostech mnohokrát dílo Fráni Šrámka. A ve studiích o V. Šolcovi, J. V. Fričovi, V. Č. Bendlovi, K. Světlé, J. Nerudovi, E. Krásnohorské, J. Vrchlickém, J. Š. Baarovi, E. Bozděchovi, E. Jelínkovi aj. se snažil — a stále snaží — zmapovat literaturu druhé poloviny 19. století. Otruba byl proto také — spolu s K. Homolovou — redaktorem studijní příručky *Čeští spisovatelé 19. století* (Praha 1971), na které se podílel i autorsky.

Avšak už první studie o literatuře druhé poloviny 19. století vzbudily v Otrubovi zájem o literaturu národního obrození, neboť v této době je základ naší novověké kultury. Otrubovy nejlepší práce se vztahují právě k této době. Zprvu se zaměřil k vrcholnému romantismu a především k dílu J. K. Tyla, které zhodnotil v řadě studií

a zejména v knize Tvůrčí cesta J. K. Tyla [spolu s M. Kačerem, Praha 1961]. Podílel se i na obrazové monografii o Tylovi (Praha 1959). Publikoval také cenné práce máchovské, v nichž podnětně ukázal na neantagonistické konflikty v českém romantismu (Zrod novodobého člověka v obrozenecké literatuře let třicátých, Česká literatura 6, 1958; Souvislosti a smysl předbřeznového zápasu o Máchu a jeho dílo, Česká literatura 5, 1957, aj.). Zaujal se i dílem K. J. Erbena. [zejména Kreače mýtu poezii: Erbenova Vrba, Česká literatura 20, 1972]. Studoval rovněž vztahy mezi českým a slovenským romantismem. Speciální okruh prací, věnovaný literatuře tohoto období, tvoří řada studií o Boženě Němcové. Syntézu svého studia uložil pak Otruba do monografie Božena Němcová (Praha 1962, 2. vyd. 1964), kterou podstatně přispěl k poznání myšlenkového světa a uměleckého mistrovství velké české spisovatelky.

Rozsáhlá studia vrcholného českého romantismu přivedla M. Otrubu koncem 60. let k studiu preromantické literatury. Zaměřil se především k Rukopisům, významným památkám raně romantického básnictví, a publikoval o nich několik prací. Byl také redaktorem sborníku RKZ, který v roce 1969 vydalo Národní muzeum a

nakladatelství Academia. (Ve sborníku otiskl spolu — s M. Řepkovou — studii Literárněvědná kritika RKZ.) Studia Rukopisů stala se východiskem k Otrubovým studiím o mýtu, ústících v teoretické závěry (např. Mýtus a ritus. Česká literatura 18, 1970).

Konečně v poslední době proniká M. Otruba až k samým počátkům české obrozenecké literatury.

V Otrubově koncepci literární vědy měla vždy významné místo textologie. Výsledky jeho úvah, teoretická zobecnění, nebyly však zatím shrnuty. Můžeme je po léta poznávat z jeho edic, které jsou považovány za špičkové. Otruba editoval např. V. Šolce, F. Šrámka, J. V. Sládka, především se však podílel jako výkonný redaktor — a později člen redakční rady — na vydávání Spisů J. K. Tyla. V této edici, do níž připravuje hlavně svazky prózy, dostává se nám konečně kritického vydání díla tohoto klasika. Mimo Spisy J. K. Tyla vydal Otruba Tylův překlad Shakespearova Krále Leara (Literární archiv 1, 1969).

Rozsáhlá je i Otrubova činnost redakční, recenzentská, přednášková. I různá literární pásma připravil. Ať mu zdraví slouží — do dalších let!

František Černý

100 LET OD NAROZENÍ KARLA SELNERA (1873–1955)

Dílo spisovatele Karla Sellnera zaujímá mezi kulturními hodnotami Mladoboleslavská velmi čestné místo. Jeho pedagogická, osvětová a především literární činnost, vrcholící mezi dvěma světovými válkami, mu získala četné příznivce a obdivovatele nejen z řad odborníků, učitelů a vědeckých pracovníků, ale zvláště z řad čtenářů jeho populárních literárních děl, která se zapasala do srdcí prostých lidí celého kraje.

Karel Sellner se narodil 23. října 1873 v Daliměřicích u Turnova. Vyrůstal ve spořádaných poměrech rodiny železničního úředníka, která citlivě rozvíjela jeho mladé zájmy, směřující rovnoměrně k přírodě, k národní historii, ale i k hudbě a výtvarnému umění. Po skončení měšťanské školy navštěvoval mladý Sellner učitelství ústav v Hradci Králové a po jeho absolvování v roce 1892 nastoupil svou pedagogickou dráhu. Působil na školách v Loukově, Březovicích, učil i v Kněžmostě, až konečně zakotvil v Bakově nad Jizerou. To již byl Sellner osobností nejen v oblasti pedagogické, ale i vlastivědné. V roce 1910 vydal spolu s Eduardem Štorchem vlastním nákladem studii „První lidé v Čechách“ a v roce 1912 pod pseudonymem Karel Franta stať „O vzniku a vývoji poddanství českého lidu“, v níž zazněla silně a přesvědčivě kritika sociálního útlaku našeho národa od doby pobělohorské. O ohlasu této práce svědčí mj. i skutečnost, že byla vydána ještě jednou o rok později v pokračové edici Volná myšlenka. Stálou inspirací byl pro mladého učitele pravěk našeho národa, k němuž se Sellner neustále vracel i později. V roce 1912 vydal „Obrazy ze slovanského pravěku“, v nichž si všimá na základě svých prehistorických studií života našich dávných předků.

Další tvůrčí činnost pak přerušila první světová válka. Sellner narukoval a prožíval otřesné zážitky válečných let přímo na frontě, zvláště na Balkáně. A když se vrátil, vyčerpán, ale s nadějí do osvobozené vlasti, vrhl se opět do práce a s pilností jemu vlastní cílevědomě pokračoval v započatém díle. Jeho vynikající pověst výborného učitele mu přinesla v roce 1919 zasloužené ocenění: učitelstvo okresu jej zvolilo do funkce okresního školního inspektora. Svě nové postavení chápal Sellner jako poslání. Jeho inspekce — to byla nevyčerpatelná studnice zkušeností a vědomostí, které nezištně předával svým mladším kolegům. Byl vrcholně tolerantní k odlišným názorům, trpělivě vysvětloval, jeho lidský přístup i při oprávněných výtkách, spíše však radách, mu získával stále větší sympatie a lásku. Sellnerovy inspekce byly spíše laskavým dialogem plným jeho životní moudrosti. A je přitom podivuhodné, že při vši své bohaté pracovní náplni, po namáhavých inspekcích po celém okrese, nacházel ještě tolik síly, aby po večerech usedal za psací stůl a pilně psal. Tehdy vznikly jeho vlastivědné práce „Slavnosti a svátky českého lidu“ (1920, 1928), „Geologie okresu mladoboleslavského“ (1922), „Povrch okresu“ (1923), „Kronika školství okresu mladoboleslavského“ (1924), „Podolec“ (1926) a „Rok na vsi“ (1927).

V roce 1926 založil Sellner vlastivědný sborník „Boleslavan“, který vycházel nepřetržitě do roku 1941, kdy jej nacisté zakázali. Tento měsíčník byl uznávaným středis-

kem vlastivědné práce celého Pojizeří a na jeho stránkách byly publikovány četné historické a vlastivědné příspěvky, bez nichž se neobejde současné ani budoucí regionální bádání na tomto poli. O dva roky později vydal kolektiv učitelů okresu pod Sellnerovým vedením obsáhlé „Dějiny obcí okresu mladoboleslavského“, které přinášejí přehled o minulosti vsí a osad od nejstarších dob.

Studium dějin Boleslavska přivedlo Sellnera i k další, neméně významné etapě jeho činnosti. Jestliže Sellner — pedagog a Sellner — vlastivědný badatel byl znám přece jen omezenému okruhu odborníků, jako spisovatel se stal Sellner doslova a do písmene autorem lidovým. Nejen že čerpal často z lidových pověstí a bájí, i sloh jeho vyprávění byl přístupný nejširším vrstvám čtenářů a jeho historické romány a povídky byly se zájmem čteny a vypravovány. Přinášely však nejen pobavení, ale i poučení. Navíc byl Sellner autorem nesmírně pilným a plodným, tvořil lehce, byl brilantním vyprávěčem, a seznam jeho titulů se rychle rozrůstal.

Tak v roce 1924 vyšla jeho literární prvotina „Bohdar“, volně zpracovaná pověst, která byla přijata velice příznivě a byla zdařilým autorovým vstupem do oblasti prózy. Následovaly „Pohádky májových večerů“ (1925), vyprávění o Sellnerových zážitcích z války v Albánii pod názvem „V tajemné zemi“ (1925) a konečně povídka „Poslední“ (1928), v níž se spisovatel opět vrátil k látce z pravěku naší země. Snad nejoblíbenější je Sellnerův román „Václav Vrba“ (1930), líčící utrpení českého národa v období temna. Z dalších děl nutno jmenovat povídky „Z bezděžských lesů“, „Tři bratry z Mydlovaru“, „Tajemného rytíře“ a další. A to ještě řada Sellnerových děl se vydání nedočkala a zůstala v rukopise nebo nedokončena.

Začteme-li se dnes do díla Karla Sellnera, nemůžeme než s hlubokým obdivem ocenit jeho význam a rozsah. Byl pravým českým kantorem, který smysl svého života viděl nejen ve vyučovacím procesu a vzdělávání mládeže, ale který chápal život jako proud permanentní výchovy lidí, jako osvětu v pravém slova smyslu. Pronesl stovky přednášek, napsal desítky článků, psal, protože cítil potřebu rozdělit se s ostatními o své vědomosti. A stejný smysl měla i jeho dráha spisovatelská. Čerpal nejen z hlubokého studia minulosti kraje, ale i z lidových vyprávění, sedával na zápraží se stařenkami a naslouchal starým pověstem a zvykům, rozmlouval s lidmi, byl všeobecně vážen a ctěn. Neustále hledal, bádával, učil se. A jeho dílo, v němž především vyniká autorovo vyprávěcké umění a bohatá fabulační schopnost, přes časový odstup neztratilo na významu a popularitě a jeho hrdinové dodnes žijí, zvláště v paměti starší a střední generace čtenářů.

V říjnu letošního roku je tomu tedy již 100 let, co se Karel Sellner narodil.

Jeho život a dílo jsou s naším krajem nerozlučně spjaty, jsou součástí bohaté kulturní tradice Mladoboleslavská.

PhDr. Karel Herčík

O hradišti Poráň

Se zájmem jsem prostudoval článek J. Waldhausera a V. Webera o hradišti Poráň v ZŠS 1973, 32–35. Vysoce si cením práce a snahy obou autorů poodhrnout roušku tajemství, zastírající dávnou minulost a funkci opevněné ostrožny na Poráni, i když s některými jejich závěry nesushlasím a některé údaje v článku obsažené bych chtěl jako přímý účastník výzkumu dr. Zoltána Drenka v roce 1965 doplnit a upřesnit.

Předně považuji za poněkud odvážné tvrzení, že to, co odděluje skalní ostrožnu na Poráni jako hluboká úžlabina od ostatní planiny, je zbytek příkopu, který byl vytvořen lidskou rukou. Šířka i hloubka tohoto domnělého příkopu je totiž podle mého soudu příliš veliká. Vyhroubení bylo problémem i s použitím dnešních moderních zemědělských strojů, natož s primitivním ručním nářadím a prostředky doby hradištní i raného středověku.

To, co se tu nazývá příkopem, považuji za přirozený terénní tvar, kterého budovatelé opevnění dovedně a výhodně využili pro zlepšení obranné hodnoty budovaného opevněného rájónu. Dosavadní průzkum ani nepotvrdil, ani nevyvrátil případné umělé úpravy.

Sonda, která je na přiloženém plánu označena číslem 2, byla ve skutečnosti v terénu poněkud jinak orientována, než jak by se ze zákresu dalo usuzovat.

Tato sonda sledovala cíl zachytit a odhalit zbytky valu a zjistit jeho konstrukci. Proto byla její podélná osa orientována ve směru podélné osy předpokládaného valu. Sonda odkryla jen sporadické zbytky kamenného základu, který připomínal spíše kamennou dlažbu než základ konstrukce valového tělesa. Zjištěným materiálem byly jen čedičové kameny spíše menších rozměrů a nic víc. Zajímavým poznatkem je, že tato sonda alespoň z části prořela nějakou již dříve provedenou sondou. Dokladem toho byl svazek zetlelých březových prutů, svázaných měděným drátem v primitivní koště, nalezený v jižní části sondy.

Zjištěný výsledek postavil otázku způsobu zániku a rozrušení valového tělesa. K jejímu objasnění byl založen úzký výkop, vedený kolmo na podélnou osu této sondy východním směrem po svahu domnělého příkopu. Zámě-

rem bylo zachytit stopy zřícení valu nebo alespoň dokázat jeho rozrušení pozdější orbou. Výkop však nezachytil ani jediný kámen, který by toto dokumentoval. Z tohoto zjištění jsem došel k závěru, že kámen z tělesa valu byl záhy po ztrátě jeho obranného významu, ještě dříve, než se mohl působením povětrnostních vlivů rozpadnout, pečlivě vybrán, aby ho bylo znovu použito na jiném místě. Rozebrání kamenného tělesa bylo provedeno tak dokonale a do takové hloubky, že val prakticky zmizel s povrchu terénu a nezůstalo nic, co by mohlo být při pozdější kultivaci půdy zachyceno a přemístěno do prostoru domnělého příkopu.

Na zmíněném plánu není ani zakreslena ani zjištěná a odkrytá kulturní jáma, která se nacházela na samém západním okraji pole v místech, kde je na plánu vyznačen jen omezený malý prostor výskytu keramiky. A přece tato kulturní jáma a její obsah, uložený v okresním muzeu v Jičíně, byly, myslím, nejcennějším objevem celého krátkého výzkumu Poráně v roce 1965 a napověděly mnoho zajímavého o funkci tohoto opevnění.

Kdežto povrchová vrstva výplně této kulturní jámy obsahovala jasně raně středověký materiál — keramiku i železné hřebíky, nejspodnější vrstva patřila svým obsahem do období prokazatelně hradištního. Z toho lze vyvodit závěr, že osídlení ostrožny na Poráni nebylo nijak zvlášť intenzivní. (Die nálezy umístěných v jičínském muzeu je obsah této jámy zařaditelný do 7.—8. stol.; pozn. J. Waldhauser, V. Weber.)

Dále na plánu není zakreslena třetí sonda provedená v roce 1965. Byla založena v zalesněné západní části ostrožny, jihozápadně od odkryté kulturní jámy. Pod tenkou povrchovou vrstvou lesního humusu se tu nacházela naprosto sterilní vrstva písčité zeminy.

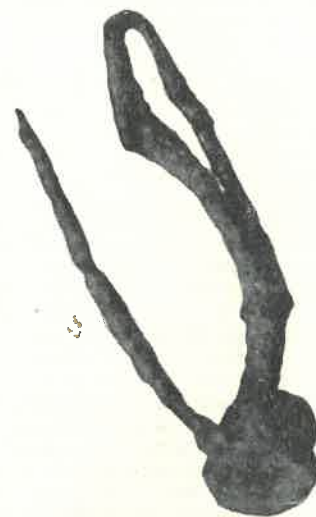
Na základě všech těchto poznatků a zjištění, došel jsem k následujícím závěrům o poslání a funkci hradiště na ostrožně na Poráni:

Hradiště Poráň neleží na žádné strategicky významné čáře ani směru. Nebylo také součástí žádného systému aktivní obrany.

Jeho umístění v terénu, nad hlubokými a těžko schůd-

Keltská tuhá nádoba s typickou výzdobou svislých tahů hřebenem (Markvartice, chata 1)

Železná keltská spona se zachovalým vinutím, jehlou, lučikem a zachycovačem (příkop 2 v keltské svatyni u Markvartic)

nými údolními na jedné straně a z druhé strany kryto před pozorováním značným převýšením kóty 322,7 m Porán, ukazuje jasně na jeho pasívní, spíše ochrannou funkci.

Sonda v západní zalesněné části ostrožny, slabá vrstva humusu a podloží bez stop kultivace a jakékoliv jiné lidské činnosti svědčí pro to, že v této části ostrožny byl s největší pravděpodobností ponechán lesní porost už v době fungování a života opevněného rajónu. Tento porost sloužil jako ochrana před západními větry, ale i jako maska proti zjištění a pozorování z přilehlých plošin.

Na celé ploše opevněného rajónu nebyla zjištěna mohutnější, souvislá kulturní vrstva a chybí i rozsáhlejší nahromadění sídlištních odpadků pod skalami ostrožny. V tomto směru se hradiště Porán výrazně odlišuje od situace, kterou znám z hradiště Starý Hrádek v Prachovských skalách.

Obsah zjištěné a prozkoumané kulturní jámy pak ukazuje, že její výplň byla ukládána jen pozvolna, v poměrně dlouhém období, což svědčí pro malou intenzitu a snad i pouze periodičnost osídlení tohoto prostoru.

Celkový ráz ukazuje, že tu máme před sebou pozůstatek dočasného útočiště obyvatelstva nějaké blízké zemědělské osady, které bylo využíváno pouze krátkodobě v dobách nebezpečí nepřátelského vpádu.

Nechci svým článkem dát podnět k polemice o správnosti nebo nesprávnosti té či oné úvahy. Především chci upozornit na některé okolnosti, o kterých v práci J. Waldhausera a V. Webera není žádná zmínka, a případně jim dát podněty, na které směry by bylo třeba zaměřit pozornost při dalším organizování výzkumu hradiště na Porán. A pokud mají o mé znalosti a poznatky zájem, jsem jim samozřejmě k dispozici. Miroslav Hataš

Několik poznámek k článku M. Hataše

Initiativní článek archeologa-amatéra M. Hataše velmi dobře doplňuje faktickými údaji terénní pozorování Z. Drenka, který v roce 1965 prováděl na Porán menší archeologický výzkum. Zmíněný autor bohužel výzkum nedokončil a nevypracoval nálezovou zprávu, takže jsme měli k dispozici pouze jeho stručný dopis bez plánek, který jsme ve svém článku použili.

Lze jen předeslat, že zájem amatérů o terénní průzkumy je vždy vítán a často přináší velmi cenné informace. Jinak pro archeology dosažitelné pouze způsobem časově velmi náročným. Pouze v otázkách vysvětlení některých problémů archeologové amatéři nahrazují logickými úvahami vědomosti získané hlubším studiem problematiky a praxí odborníků.

„Hluboká úžlabina“, o které píše M. Hataš, že není dílem lidských rukou, je běžná na ostrožnových hradištích, a to nejenom slovanských. Vznikla vybraním materiálu na stavbu valu. Jako příklad lze uvést slovanské hradiště v Blině, kde archeologický výzkum dokázal osmnáctimetrovou šířku paty valu a snad i desetimetrovou výšku. Právě vybraním poměrně značných kubatur zeminy pro stavbu valu vznikly hluboké úžlabiny, lépe řečeno příkopy. Zmínka o primitivním nářadí není na místě, šlo o dlouhotrvající stavby za poněkud jiných podmínek než dnes. Slované začali, stejně jako na některých dalších místech, pravděpodobně stavět val na místě valu hradiště lidu popelníkových polí, a tím se značná jeho výška stane snáze pochopitelnou. Na připomínku, že na Starém Hrádku v Prachovských skalách nejsou uměle vyhloubené hluboké úžlabiny lze odpovědět, že se zde jedná o jiný typ slovanského hradiště, o hradiště na skalních blocích.

Co se týče Hatašova soudu o konstrukci valu, je třeba zdůraznit, že rozsah archeologického výzkumu byl pro řešení těchto otázek naprosto nedostačující. Zjištěna byla pouze destrukce valu, nikoli sebemenší stopy konstrukce, což nelze považovat za podklady pro reálnou diskusi.

Samozřejmě kámen z valu mohl být v určité míře vybrán např. pro stavbu podezdívek vesnických domů, tento případ je znám např. z Libice nad Cidlinou. Skutečnost, že dodnes je na zoraném poli v místě poránského valu zřejmě značné množství kamenů je rovněž v rozporu s tvrzením M. Hataše, že: „rozebrání kamenného tělesa bylo provedeno tak dokonale a do takové hloubky, že val prakticky zmizel s povrchu země“. Mimo to je třeba podotknout, že valy slovanských hradišť měly pouze čelní zeď z kamenů na sucho kladených nebo spojovaných hlínou, naprosto převažující část valu tvořily trámy a zemina se šterkem a pískem, jak byla vybrána z příkopu.

Zmínka M. Hataše o situaci v sondě na zalesněné ploše rovněž není jednoznačným důkazem pro zalesnění

v době funkce. Bohužel autor se nezmiňuje podrobněji o tom, do jaké hloubky byla „písčítá podložní“ vrstva pod lesním humusem prozkoumána a jak vypadala. V takovém případě nelze vyloučit, že po zániku funkce hradiště došlo k převrstvení původního půdního horizontu a k novému vytvoření humózní vrstvy, což je postup celkem obvyklý a zjištěný jedině pečlivým pedologickým pozorováním. Rovněž je evidentní, že „mechanismus“ vytváření tzv. kulturní vrstvy je velmi složitý a nelze ji očekávat na celé poměrně rozsáhlé ploše.

K problematice funkce Poráně jsme mohli pouze konstatovat vztah k okolnímu současnému vesnickému osídlení, nepřiliš známému z archeologických pramenů. Hatašova úvaha o dočasném charakteru osídlení, jak ji dokazuje na základě pozvolna zanášené kulturní jámy a „sporadické“ intenzity osídlení, je méně pravděpodobná, ačkoli ji nelze vyloučit. Jisté je, že v porovnání s plochami jiných slovanských hradišť, které jsou rovněž kultivovány orbou, pochází z Poráně početný archeologický materiál, který prokazuje trvalejší charakter osídlení, než jaký měla některá prokazatelná útočištná hradiště. O skutečné hustotě osídlení lokality by mohl říci více jedině archeologický výzkum, který by prozkoumal podstatně větší část plochy, než se stalo r. 1965.

Na místě však jsou informace o opevnění a příspěvek k možným alternativám funkce poránského hradiště. V tomto směru i přes skromnost M. Hataše jde o důležitý příspěvek k řešení problematiky, kterou se chceme zabývat až po zveřejnění všech plánek a co největšího množství datovacích prostředků (hlavně keramiky) z opevnění Sobotecka, tak jak je předkládáme v jednotlivých číslech ZŠS. Velmi potřebné a užitečné by bylo, kdyby nám všichni zájemci pomohli svými znalostmi terénu a hlavně povrchovým sběrem materiálu, hlavně střepů na polích, hrádcích a tvrzištích Sobotecka. Základní údaje o lokalitách lze nalézt v dílech A. Sedláčka — Hradý, zámky a tvrže království Českého, díl V. a X. a J. Filipa — Dějinné počátky Českého ráje. Případné nálezy, prosíme, dávejte buď do redakce ZŠS nebo do muzea v Sobotce, vždy ale s plánkem situace místa nálezu. Tím velmi přispějete k osvětlení slovanského a středověkého osídlení Sobotecka v dobách, pro které jsou k dispozici pouze torzovité písemné prameny.

J. Waldhauser - V. Weber

Velbloudi a buvoli na Kostecku

(Podle ing. A. Otmara upravil František Mlejnek)

Roku 1645 bylo KostECKO, podobně jako další kraje Čech, zle sužováno švédskými vojsky, exekucemi, kontribucemi a výpalným. Panští úředníci z kosteckého i ze sousedních panství nechali hnát všechny dobytek ku Praze, aby ho uchránili před drancováním. Ve stádu, které hnali z Kosti, objevila se také vzácná, zřejmě nikdy před tím na Kostecku nevídaná zvířata: velbloudi a buvoli.

Přivedl je do našeho kraje tehdejší majitel Kosti hrabě Heřman Černín z Chudenic, když se vracel z Cařihradu, kam byl poslán jako císařský vyslanec s velkým průvodem. Velbloudy a buvoly dostal darem od sultána či od velkovezírů nebo je sám nakoupil a spolu se vzácnými arabskými koni je dovezl domů do Čech. Stalo se tak za jeho druhého poselství do Cařihradu, vykonaného ve funkci císařského ambasátora v letech 1644—1645.

O této orientální zvláštnosti se zmiňuje ve své Knize o Kosti také historik Josef Pekař. Hrabě Heřman Černín uměl takto dovezené rarity zpeněžit, nebo jich použil jako vzácných darů svým vysoko postaveným příznivcům, při čemž jeho postranní zjištěné úmysly jsou více než jasné.

Důkazem může být např. jeho dopis z 1. listopadu 1645 nejvyššímu komorníku arcibiskupa solnohradského Janu Jiříkovi z Frohnbergu, v němž ho žádá, aby mu vydal 400 beček soli do hospodářství za velblouda, kterého jeho pánu (arcibiskupu solnohradskému) přenechal, a prosil zároveň ještě o 200 beček, za něž nějaký dar z Cařihradu arcibiskupovi prý pošle.

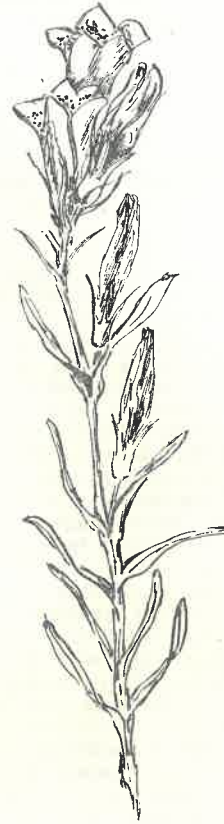
Tuto zmínku o hraběcím výměnném obchodu soli za velbloudy nám zachoval František Tischer, černínský archívář z Jindřichova Hradce, ve své knize Heřman hrabě Černín z Chudenic, která vyšla v nakladatelství V. Kotrby v Praze v r. 1903.

JEŠTĚ O HOŘCI HOŘEPNÍKU

Ke článku F. Kropáčka (1973): Další nálezy hořce hořepníku. — ZSS 10/3:22 bych chtěl upřesnit, že tento vzácný a chráněný druh se v okolí Kopidlna i přes nepříznivé meliorační úpravy udržel. Kvetoucí exempláře jsem pozoroval na dvou místech nedaleko lesa na meliorované louce 500 metrů od nových budov SDP Vršce asi, po 20 kusech (1969, 1973), dále pak se objevuje ojediněle podél lesa směrem k Labouni (1973). Několik exemplářů je i v prohlubni s *Deschampsia caespitosa* na druhou stranu od silnice — k západu (1969, 1973). Postupujícím vysoušením se jeho výskyt omezil jen na několik ještě vlhkých míst. Nyní na podzim se můžeme setkat na této louce i s jinými kvetoucími druhy: s vysokou trávou bezkolencem modrým *Molinia coerulea*, metlicí trsnatou *Deschampsia caespitosa*, pcháčem šedým *Cirsium canum*, zdravínkem červeným *Odontites rubra*, čertkusem lučným *Succisella inflexa*, olešníkem kmínolistým *Selinum carvifolia*, srpící barvířskou *Serratula tinctoria*, sítinou sivou *Juncus inflexus* a s mnoha dalšími. Druhotně, vlivem vysoušení, zde převládá pcháč oset *Cirsium arvense*. Za vidění také stojí zvláštní druh řasy parožnatky *Chara* v protékajícím potůčku. Nezapomeňte se podívat i na protější opukovou stráň s mnoha teplomilnými druhy jako máčka ladní *Eryngium campestre*, pcháč bělohlavý a bezlodyžný *Cirsium eriophorum* *C. acaule*, mařinka psí *Asperula cyananchica*, lněnka inovitá *Thesium linophyllum*, pupava obecná *Carlina vulgaris*, tužebník obecný *Filipendula vulgaris*, smělek jehlancovitý *Koeleria pyramidata*, lipnice luční úzkolistá *Poa pratensis* ssp. *angustifolia*, prorostlík srpovitý *Bupleurum falcatum* a mnoho jiných rostlin typických pro opukové stráně. Hojně zde mezi uvedenou květenou roste obvykle vápnitému podkladu se vyhýbající vřes obecný *Calluna vulgaris*.

Ale vraťme se ještě k hořci hořepníku *Gentiana pneumonanthe*. Jeho vyhubení na uvedené louce je tedy jen otázkou několika let. Daleko větší naději na přežití mají lokality v lesích od Vršců ke Kopidlnu. Roste tu roztroušeně, nejčastěji na vlhkých světlínách v porostech *Molinia coerulea*. Nejhojnější je nedaleko mysliveckého posedu u východního rohu oplocené části — bažantnice (1969, 1973). V lesích mezi Labouní, Pševsí a Kopidlnem byl pozorován již dříve (Baudyš E. (1924): Příspěvek ke

Květeně poříčí Cidliny a Mrliny. — Publ. fytopat. Sek. zem. výzkum. Ústavu zem., Brno, 4:15), před padesáti lety. Možná, že při hledání tohoto hořce uvidíte v lese i jiný pěkný druh hvozdík pyšný *Dianthus superbus* (1973). Je chráněný právě tak jako hořec a udržel se tu téměř sto let (Pospíchal E. (1882): Květena poříčí Cidliny a Mrliny, Praha : 78).
Ivan Suchara

Nejstarší sušírny ovoce na Sobotceku

Jiří Trejbal

Ovoce sušili naši předkové už ve středověku. Sušené ovoce bylo tehdy důležitou částí zimních zásob potravin a v letech hladu i záchranou před smrtí hladem. Např. roku 1640 na Kostecku myši zničily úrodu obilí na polích a skrovné domácí zásoby zabavily a snědly vojenské parťaje švédské i císařské. Nastal hlad. Hrabě Heřman Černín z Chudenic přesto vyžadoval neúprosně od poddaných dávky ouročního ovsu. Kostecký purkrabí Jiřík Špačírer proto vykonal inspekční cestu po vsích a v listě ze 6. prosince 1640 sdělil hraběti, že takový hlad je mezi lidem, že poddaní rychty Zelenské, Markvartické a Doleňského Bousova z nedostatku obilí „mouku na chléb z planých sušených hrušek melou“.¹⁾

Ještě na počátku novověku bydlel poddaný lid v roubených jizbách, v nichž stála zděná pec a před ní na kamenném ohništi se vařilo na otevřeném ohni. Dým z pece i ohně se hromadil pod stropem jizby. Ovoce nasypané na lísky, které se uložily na bidla u stropu, uschlo v teplém dýmu asi za týden. Sušilo-li se v peci, bylo ji potřeba k usušení jednoho nasypu ovoce třikrát po sobě vytopit. Když ohniště i prsk pece byly přemístěny do síně, tehdy ještě nezastropené, otevřené do půdy, a z jizby-dymnice se stala čistá světnice, ovoce se dalo sušit pouze v peci. Jestliže patřila k usedlosti větší zahrada, pec k usušení ovoce nestačila. Bylo nutné postavit sušírnu, v níž se rychleji, pohodlněji a s menším množstvím paliva mohlo usušit několikrát více ovoce.

V nejstarších sušírnách se sušilo ovoce jako v bývalé dymnici — přímo v teplém dýmu. Není bez zajímavosti, že sušení dýmem bylo donedávna užíváno na Turnovsku pod Kozákovem a je dosud běžné na Hořicku, Miletínsku a Bydžovsku, což ukazuje na starý původ východočeských sušíren.

Nejstarší písemně doložené sušírny na Jičínsku jsou v Bukvici roku 1706, v panské zahradě u Libosadu ve Valdicích roku 1735, na Vinici na Bradecích roku 1744, na Libáňsku v Sedlišti roku 1741. Všechny patřily k velkým štěpnicím. V té době byly i na Sobotceku velké zahrady. O selských se dovídáme povšechně s přibližným udáním rozlohy už ze soupisu poddanské půdy z roku 1715 (tzv. tereziánská fasse). Velmi přesný výkaz zahrad i zahrádek jak poddanských, tak panských obsahuje pak tzv. josefský katastr z roku 1785.

Na možnost čerpat z něho zprávy o starých sušírnách ovoce mne upozornil článek M. Bílkové „Pomístní jména obcí Staňkova Lhota, Laviče a Zajakury“²⁾ a poznámky K. Bílka v závěru článku L. Kučerové „Pomístní jména ve Spyšově“³⁾. Prohlédl jsem tedy všechny dostupné „knihy příznávační“ josefského katastru ze Sobotceka a podařilo se mi objevit zápisy o 24 sušírnách kromě dvou, které uvádějí již výše jmenované články. Tím je písemně doloženo 26 sušíren v 17 obcích Sobotceka v době vlády Josefa II.

Pro potřebu sestavení josefského katastru bylo nutné domy očíslovat. Při té příležitosti byla přidělena v některých obcích popisná čísla také sušírnám. Upozorňuji, že později docházelo k přečíslování domů, takže popisná čísla uvedená v tomto článku většinou nesouhlasí s nynějšími. Sušírny zapsané jako stavební objekty s přidělenými popisnými čísly jsou v Sobotce, ve Březně, v Mladějově a v Trní.

V městě Sobotce je sušírna čp. 92 Vincence Šulce z čp. 94 uvedena pod číslem topografického pořádku 126 (dále jen čtp.)⁴⁾, sušírna čp. 90 Václava Knoblocha z čp. 89 (čtp. 391), sušírna čp. 116 Františka Stružinského z čp. 114 (čtp. 400 1/2), sušírna čp. 177 Jakuba Baláka z čp. 5

(čtp. 493), suširna čp. 60 Jana Pokorného z čp. 217 (čtp. 626) a suširna čp. 59 Jiřího Krause z čp. 190 (čtp. 628). Ve Březně suširna čp. 22 patřila Matěji Černému z čp. 23 (čtp. 419). Všechny tyto suširny až na dvě patří k velkým zahradám. Matěj Černý je majitelem tří zahrad o celkové výměře bezmála 3 korců (2340 čtverečních sáhů)⁵⁾, 1 a 1/2 korce zahrad mají František Stružinský, Jan Pokorný a Jiří Kraus⁶⁾, čtyři zahrady Jakuba Baláka měří dohromady 1 a 1/4 korce. Zahrady o něco větší než 1/4 korce najdeme u Vincence Šulce a Václava Knoblocha. Je dobře možné, že navíc měli ještě aleje švestek v polích nebo že v jejich suširnách se za naturální odměnu sušilo ovoce sousedům.

V Mladějově je vedle vrchnostenské suširny čp. 33 (čtp. 79) zapsána bez čp. suširna Františka Nováka z čp. 4 (čtp. 328). Vrchnost zde měla stěpnicí velikou 8 a 3/4 korce a suširnu jí odpovídající. Novák neměl žádnou zahradu — sušil asi pro sousedy. Vždyť v místě byly 4 zahrady větší než 1 korec a mnoho menších.

V Trní je vedena suširna čp. 6 Matěje Kuzele z čp. 8 (čtp. 165). K usedlosti patřila korcová zahrada.

Suširny, které vypisují v dalších řádcích, nejsou zapsány jako samostatné objekty. Připomínají se jen při určování polohy zahrady, pole apod. Josefský katastr byl vypracován bez mapy a proto bylo nutné každou parcelu opatřit poznámkou o jejím bezprostředním okolí. Tím způsobem se dostaly do seznamu i suširny ponejvíce v předložkovém výrazu „u suširny“.

„Zahrady u suširny“ jsou zaznamenány v obcích: Josefa Ševra v Dobšicích čp. 16 (čtp. 15), Jiřího Kalvacha v Lavicích čp. 12 (čtp. 58), Jakuba Pažouta v Leštině čp. 1 (čtp. 189), Václava Švorce tamtéž čp. 3 (čtp. 195), Václava Jirčáka v Malechovicích čp. 4 (čtp. 561), Josefa Macáka tamtéž čp. 11 (čtp. 603), Jana Tyrichtra v Malé Lhotě čp. 17 (čtp. 362), Jana Folprechta v Příchvoji čp. 22 (čtp. 43), Václava Macouna ve Staňkově Lhotě čp. 2 (čtp. 10) a Jana Drholce v Zajakurech čp. 10 (čtp. 246).

Zápisy „zahrádka u suširny“ čteme u Matěje Krále v Přepeřích čp. 37 (čtp. 136) a u Antonína Náhlovského, mlynáře hořeniho ve Střehomí čp. 12 (čtp. 439).

„Louka za suširnou“ patřila Jiřímu Válkovi z Rovně čp. 13 (čtp. 168), „pole za suširnou“ měl Josef Knížek ze Zámostí čp. 5 (čtp. 425), „palouk u jeho suširny“ držel Václava Linka ve Spařencích čp. 10 (čtp. 628) a „pastviště nad Tyrichtrovou suširnou“ je zapsáno Josefu Ťokanovi ze Spařenců čp. 3 (čtp. 656). Roku 1785 hospodařili v této vsi dva Tyrichtrové, Václav na čp. 15, k němuž patřilo půl korce zahrad, a Matěj na čp. 1 se zahradou, která měřila celý korec. Suširnu tedy připisují spíše Matěji Tyrichtrovi.

„Zahrady u suširen“, jak lze z Josefského katastru vyčíst, byly rozsáhlé. Vůbec největší, 4 a 1/2 korcovou, měl Jakub Pažout z Leštiny, 1 a 3/4 korce Václav Macoun ze Staňkovy Lhoty, 1 a 1/2 korce Josef Ševr z Dobšic. Napak pouhých 196 čtverečních sáhů měřila zahrádka střehomského mlynáře Antonína Náhlovského. Domnívám se, že kromě ní mohl mít aleje v polích či na mezích. Tato

praxe byla hojně užívána zejména v 19. století, ale místy byla známa již dříve. Např. ve Spařencích u čp. 2 je v Josefském katastru zapsáno „Jiřího Linky pole za humny stromama porostlý za jeho stodolou“.

Zapsání suširen do Josefského katastru bylo více méně náhodné. Vyplývá to jasně ze situace ve Spařencích, kde se připomínají dvě suširny. Obě příslušejí k jednorcovým zahradám, které jsou právě nejmenší z pěti velkých zahrad ve vsi. Největší, tříkorcovou, vlastní Jiří Linka na čp. 2, zahradu o výměře 1 a 3/4 korce má Václav Ťokan z čp. 3 a třetí o velikosti 1 a 3/8 korce Matěj Rejman z čp. 1. Je velmi nepravděpodobné, že u těchto velkých zahrad by suširny chyběly, když u menších jsou. Právě tak v Markvarticích, kde bylo 5 zahrad větších než korec, 2 zahrady korcové a 4 po 3/4 korce, Josefský katastr nepřipomíná žádnou suširnu, ač tam jistě byly, jak ukáží níže.

Z našich zjištění plyne, že k velkým zahradám - stěpnicím příslušely vždy z ekonomických důvodů suširny, které umožňovaly zabezpečení úrody ovoce pro jeho skladování a výhodný prodej v příhodném čase. Protože Josefský katastr vykazuje na Sobotecku přibližně 200 velkých selských zahrad, tvrzím, že tu bylo asi právě tolik lidových suširen ovoce. Že se můj odhad příliš neliší od skutečnosti, potvrzují mapy stabilního katastru z r. 1842, v nichž jsem jich napočítal 221. Pro zajímavost poznamenávám, že ve Spařencích je zakresleno 6 a v Markvarticích 9 suširen, jak se dalo podle našich předpokladů očekávat.

Shrňme-li výsledky našeho pátrání, vidíme, že nebylo marné. Objevíli jsme až nečekané množství suširen, v kterých se zpracovávalo ovoce našich zahrad a sadů v Josefské době. Nejstaršími však nebyly. Soudím-li podle zahrad, jichž vykazuje roku 1715 tereziánská fassé korcových a větších dohromady 88, třicetivrtěkorcových 44, půlkorcových 100, o několikakorcových při panských dvorech nemluvě, byl na Sobotecku už na začátku 18. století a snad ještě dříve značný počet suširen, ač zatím písemně to doložit nedovedeme.

P o z n á m k y :

- 1) Pekař J.: Kniha o Kosti, I. díl, Praha 1935, str. 43.
- 2) Zpravodaj Šrámkovy Sobotky VIII — 1971, str. 10—11, 24—25.
- 3) Tamtéž, str. 111.
- 4) Číslo topografického pořádku — dnes bychom řekli číslo parcely — v Knize přiznání pozemků z r. 1785 uvedené obce.
- 5) Korec (též strych) je stará plošná a dutá míra. Jako plošná míra 1 korec = 1/2 jitra = 800 čtverečních sáhů = 0,2877 ha. Jako dutá obilní míra 1 korec = 4 věrtele = 16 čtvrtín = 93,36 l (tedy o něco méně než hektolitr).
- 6) Sobotectí sousedé František Stružinský, Jan Pokorný a Jiří Kraus měli zahrady veliké asi jako sobotecké náměstí. Jeho výměra je 0,4384 ha, vyjádřena v staré míře činí 1 a 1/2 korce, 16 čtverečních sáhů.

LITERÁRNÍ ZE SOBOTECKA

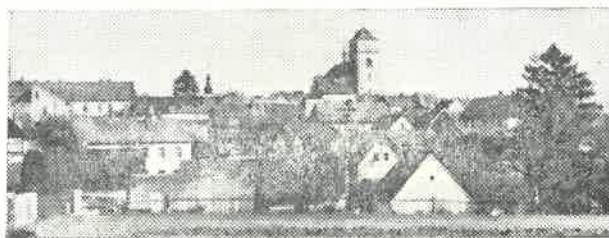
- Šrámkovy verše otiskly Svoboda 16. VI. (Curriculum vitae — připojen byl článek o Šrámkovi), Svět práce 20. VI. (Letní dárkyňe) a Čs. televize 11. IV. (I do těch Lidic). O uvedení Šrámkovského televizního filmu Odcházeti s podzimem psala Čs. televize 2. VII. Výbor ze Šrámkova díla Podivný nepokoj recenzovaly Mladý svět č. 26, Mladá fronta 23. VIII. a Česká literatura č. 4. Šrámkův vztah ke Zbirohu připomněla Lidová demokracie 2. VI., o jeho vztahu k Písku psal Svět v obrazech 25. V.
- Šrámkově Sobotce věnovaly články a zprávy: Pochodeň 14. a 23. VI., 2., 3., 4., 6. a 20. VII., Mladá fronta 16. a 30. VI. a 2. VII., Zemědělské noviny 6. VI., Rozvoj 20. VI., Lidová demokracie 29. VI. a 2. VII., Předvoj 29. VI. a 13. a 27. VII., Svět práce 4. VII. a č. 29, Svobodné slovo

2. a 21. VII., Rudé právo 2. VII., Učitelství 5. VII., Práce 13. VII., Svoboda 19. VII., Život Budovcovy župy č. 7—8, Rovnost 22. VIII. atd.

- O Šrámkově Písku psaly: Mladá fronta 9., 12.—16., 18., 20. a 21. VI., Rudé právo a Pochodeň 13. VI., Lidová demokracie 18. VI., Svobodné slovo 21. VI., Práce 19. VI., Jihočeská pravda 9., 14. a 20. VI., Mladý svět č. 28, Předvoj 31. VIII. atd. Většina těchto zpráv píše i o účasti RSSD v Písku.
- O pohlednicích Václava Špály píše dr. K. Samsišák ve Sběrateli č. 5—6/73. V dvojčísle 7—8 připojuje článek o vystřihovánkách.
- Na vztahy Josefa Jungmanna a Antonína Marka upozorňuje Rudé právo 14. VII., Pochodeň 14. VII., Naše rodina č. 28 aj.
- Nakladatelský katalog Čtení o knihách severočeského nakladatelství oznamuje, že Fr. Marek připravuje knihu o J. Jungmannovi a Ant. Markovi „Tichý genius“. Mezi severočeskými autory představuje katalog i archiváře Vladimíra Ružu z Liberce, rodáka soboteckého.
- Blanka Švábová měla své povídky v Pochodní 9. VI. (Muž několika jmen), v Rudém právu 16. VI. (Mamina na stolku) a v Předvoji 27. VII. (Hadí), verše v Literárním měsíčníku č. 6 (Sklář, Prška), v Pochodní 16. VI. (Rodný kraj, V neděli, Příležitost), v Rudém právu 7. VII. (Osvobození, Okřídlený den, Jistoty, Naděje) a 24. VII. (Slunečný vítěz) a v Předvoji 10. VIII. (Bouře, Žně).

- Verše Jiřího Najmona jsme četli v Květech č. 9 (Kácení lesa, Zimní preludium, Pro lásku) a v Mladé frontě 29. VIII. (Večer na chalupě).
- V Ostravském kulturním zpravodaji č. 7—8 psal Jaroslav Šulc o dr. ing. Janu Folprechtovi.
- O životním slohu dnešního člověka psal prof. dr. Mirko Novák v Lidové demokracii z 25. 8. 1973.
- O dr. Václavu Šolcovi se dočteme v Pionýrské stezce č. 20; obálku zdobí kresba dr. V. Šolce od Zdeňka Buriana.
- V Mateřídoušce č. 12 se Rumcajs v nové Čtvrtkové pohádce dostal poprvé do styku se Sobotkou.
- Sedesátiny ing. Václava Truhláře připomíná Život Budovcovy župy č. 7—8.
- V Pochodni 6. VII. je snímek hrobu Františka Kavána v Libuni.
- Dr. Otakar Martinec uveřejnil v Předvoji články N-pomoc životu (6. VII.) a Alkohol a rodinné vztahy (27. VII.).
- Na výstavu manželů Vokálových v Litoměřicích upozornily Zář Mladoboleslavska 10. VII. a Lud 26. VII.
- O estetické výchově psal Radko Bílek ve Svobodě 6. VIII.
- V prvním dvojčísle letošního ročníku sborníku Labores musei in Benátky nad Jizerou jsou otištěny dodatky k životnímu dílu dr. Čeňka Novotného „Květena Mladoboleslavska“. Nekrolog dr. Novotného z pera J. Houfka a B. Slavíka vyšel v letošním sborníku Preslia.
- Svobodné slovo přineslo zajímavé články o památníku Kosinova rodu u Věžáku (14. VIII.) a o houslaři J. B. Hercíkovici (25. VIII.).
- Koncerty na Kosti pochválily Zemědělské noviny 17. VIII. a Předvoj 3. VIII.
- Obrazovou reportáž o Střelci přinesl Život č. 30.
- O Humprechtě a výstavě dětské knihy v něm referovaly Svobodné slovo 16. VI., Ohnífček č. 21, Čs. rozhlas č. 26 a Předvoj 17. VIII. Pochodeň otiskla 16. VI. Pavlíkovu povídku Humprecht.
- Fotografie Kosti přinesly Rudé právo 9. a 23. VI., Svobodné slovo 26. VI., Lidová demokracie 27. VI., Předvoj 29. VI. a Pochodeň 25. VIII. Květy č. 26 přidaly i článek o hradu a Zápisků č. 16 informoval o chystaném závodě v orientačním běhu kolem hradu. V časopise ABC č. 22 byla vystřihována hradu Kosti s obsáhlým článkem.
- Povídání o Semtinské lipě je v Pochodni 4. VIII.
- O opravě hradu Trosek informuje Svobodné slovo 23. VI. a Pochodeň 23. VIII., o historii hradu píše Fr. Mlejnek v Rozvoji č. 33—35, snímek Trosek přináší Pochodeň 4. VII., kresbu K. Tondla Trosky reprodukuje Práce 30. VI. a Svobodné slovo 20. VII., o táboření a turistice v okolí hradu se dočteme v Pochodni 30. VI., 25. VII. a 8. VIII. a v Mladé frontě 9. VI.
- O ochraně Českého ráje píše Rozvoj 1. VIII., o památkách Mladoboleslavska Zář Mladoboleslavska 10. VII.
- Turistickým zájmemavostem ze Sobotky jsou věnovány články v Pochodni 4. VII., v Rozvoji 18. VII. a v kolínském časopise Kupředu 5. VII.
- O sobotecké kašně se dočteme v Besedě 20. VII.
- Články a zprávy o kooperačním sdružení JZD Sobotka jsou v Pochodni 5. a 28. VI. a 16. a 17. VIII., v Rudém právu 3. VIII., v Mladé frontě 28. VIII. a v Předvoji 6. VII. a 24. VIII.
- Sobotecký autokros byl oznámen v Pochodni 12. a 18. VI., v Mladé frontě 12. a 18. VI. a v Rudém právu 14. VI. Svět motorů č. 24 přinesl snímek soboteckého jezdce Havíře.
- Bousovák č. 6 přinesl mj. článek k úmrtí V. Vejražky a informaci o labutích na bousovském rybníku.
- V Domousnickém zpravodaji č. 42 z 1. VII. psal Karol Bílek o staré domousnické škole.
- Život Budovcovy župy č. 6 otiskuje zprávu o povodni na Klenici r. 1789.
- Jičínský Předvoj přinesl dále články k životním výročí B. Brejníka (1. VI.), Fr. Roubala (6. VII.) a V. Kozáka (3. VIII.), k jubileím R. Vondráčka (1. VI.), J. Zindry (29. VI. — s chybným rokem úmrtí 1928) a M. Hrdličkové-Šrámkové (3. VIII.), snímek z tělovýchovných slavností na Mladějově (8. VI.), soudničku o následcích karnevalu v Pleskotech (22. VI.), články o sobotecké škole a Frutě (6. VII.), zprávy o ČSPO Markvartice (6. VII.) a ČSPO Libošovice (3. VIII.), o mladějovské obálečce a kolektivu ze soboteckého hotelu Turistů (31. VIII.) aj.
- V publikaci **Okresní archiv Východočeského kraje v roce 1972** (vydal Státní archiv Zámorsk 1973) uveřejnil Oldřich Turčín obsáhlou vzpomínku na prof. Jaroslava Mencla. Sleduje jeho život i dílo a zaměřuje zvláště na jeho působení v archivní službě.

- **Nakladatelství Albatros** si vysloužilo pochvalu brněnské Rovnosti 29. VIII. za vydání mapky Sobotceka.
- **Okresní kulturní středisko v Benešově u Prahy** vydává nepravidelně rozmnožovaný časopis Áčko — Zpravodaj ochotnického divadla a přednesu okresu Benešov u Prahy. V posledním čísle najdeme i stručné zhodnocení letošního Srámkovy Sobotky a článek o práci ochotnického souboru z Bystřice u Benešova, který uvedl Šrámkův Měsíc nad řekou. Článek má název Ohlédnutí za Měsícem.

Sobotecká všehochuť

- **Novým tajemníkem** Městského národního výboru v Sobotce se stal po úmrtí Oldřicha Cinkeise poslanec MěstNV Bohumil Patka, učitel ZDŠ v Sobotce.
- **Na okresní ideologické konferenci**, které se konala dne 17. září v hotelu Astra v Jičíně, vystoupili v diskusi mj. Věra Dlabová, ředitelka ZDŠ v Sobotce, a JUDr. František Roubal z Jičína. Oba byli také mezi těmi, kdož byli odměněni za dlouholetou práci na tomto úseku.
- **Ivan Ivanovič Krivič**, jeden z osvoboditelů Sobotce v roce 1945, zavítal v září se svou chotí opět po dvou letech na návštěvu našeho kraje. Žije a pracuje jako inženýr ve Lvově a k nám se rád vrací, neboť v Sobotce i v Dolním Bousově má mnoho přátel, s nimiž si pravidelně dopisuje. K návštěvě ho pozvala paní Františka Tichá ze Sobotky.
- **„A zní vítr stříbrný“** se jmenoval televizní medailón hudebního skladatele Jiřího Srnky, který jsme zhlédli v září. Režiséru Olegu Reifovi se podařil hezký snímek zaměřený na skladatelův vztah k rodnému Písku a k dílům Fráni Šrámka a Václava Kršky. Výborným průvodcem byl Karel Höger.
- **Výstavu art protis Heleny Špálové** otevřeli 4. října v Praze - Krči v budově Mikrobiologického ústavu ČSAV.
- **Mateřská škola v Sobotce** vstoupila do nového školního roku s novou ředitelkou, Evou Slivkovou (roz. Bízovou) ze Sobotky. Celkem navštěvuje školu 87 dětí, o které se stará 6 učitelek. Škola má však velké prostorové potíže, neboť jednu třídu musela i letos uvolnit pro potřeby ZDŠ.
- **Rozvoj automobilismu** s sebou přináší stále vyšší počet motoristických soutěží. Velmi oblíbené jsou automobilové rallye a v nich dosahují pěkných úspěchů i někteří naši krajané. Např. na nedávné československo-polské Rallye družby, která se jela 7.—8. září z Katovic do Těšína, obsadila hezké 13. místo ze 155 účastníků sobotecká posádka ing. Miloslav Šulc — Karel Ouredník na voze Trabant 601. Je to již několikátý úspěch této mladé nadějně posádky. Ale zahanbit se nedají ani ženy, jak dokazují mnohá přední umístění MUDr. Marie Kafkové z Libáně či ing. Dragy Volákové (roz. Bílkové) z Prahy.
- **MO Českého svazu žen** je pořadatelkou kursů tance a společenské výchovy, které se od 15. září konají pod vedením tanečního mistra Karla Vlčka z Jičína v sobotecké sokolovně.
- **Na posvícení poslední srpnovou sobotu a neděli** se sjelo do Sobotky opět mnoho rodáků. Měli možnost zatančovat si v sobotu v sokolovně či po tři dny na Poště, zhlédnout výstavu kreseb Zdenka Hakena ze Sobotky v Knize či navštívit výstavu květin, doplněnou obrazy Zdeňka Hakena z Horního Lochova, kterou uspořádali sobotečtí zahrádkáři na Humprechtě. Vydařilo se i počasí, takže všichni se zase rozjízďili spokojeni.
- **Vesele oslavili své posvícení** v Příchvoji 16. září. Hlavní událostí bylo stínání kohouta, které odlákalo z návsi od kolotočů a z hospody mnoho diváků na prostranství za kulturní dům. Úkolem soutěžících bylo zasáhnout se zavázanýma očima cepem hrnc. Pokoušelo se o to několik chlapců, nakonec se stal vítězem Karel Melichar z Rakova, který získal živého kohouta. Vyhrávala Příchvojanka. Z. F.

● **Komunální služby v Sobotce** oznamují, že zavedly novou službu — opravy šicích a pletacích strojů. Opravy se provádějí i v bytě zákazníka. Vedoucím opravy je s. Josef Mencl. Objednávky adresujte: Komunální služby, 507 43 Sobotka, tel. 134.

● **Dva zdařilé zájezdy** uspořádal v poslední době Český svaz žen v Sobotce. Jeho členky navštívily safari ve Dvoře Králové nad Labem a při druhém Průhonice a pražskou Laternu magiku.

● **Kolektiv zaměstnanců hotelu Turista v Sobotce**, vedený Václavem Ulrichem z Mladějova, soutěží o titul Brigáda socialistické práce.

● **Dne 29. srpna 1973 zemřela** v Turnově ve věku 65 let sobotecká rodačka paní **Anna Kunygrová, roz. Brixová**. V Sobotce prožila svá mladá léta. Horlivě se účastnila kulturních podniků a zejména ochotně účinkovala v divadelních hrách, které o prázdninách pořádali studenti za řízení Mistra Šrámka. Šrámek měl Ančku (tak jí říkal) rád pro její svědomitost a pečlivost, s jakou se připravovala na přidělené úlohy. Proto také neváhal světit jí velikou roli paní Hlubinové ve hře Měsíc nad řekou, která se hrála 30. srpna 1937 k počtě básníkůvých šedesátin. Vzpomínky na toto rušné období provázely Ančku po celý život a snad i pro tyto vzpomínky se ráda vracela do svého rodiště, i když se provdala a založila si vlastní rodinu. Sobotečtí přátelé želí jejího nečekaného odchodu a budou vždy s úctou vzpomínat na tuto jemnou a přitom statečnou ženu, která se dovedla vyrovnávat se ztrátami a bolestmi, které ji potkávaly. Odpočívá vedle svého milovaného manžela na turnovském hřbitově.

A. H. ● **Kulturní kalendář jednou větou:** 6. IX. 1968 zemřela významná sobotecká ochotnická herečka Marie Samšišňáková. 7. IX. 1848 byla zrušena robota. 15. IX. 1863 vznikla Občanská záložna v Sobotce. 17. IX. 1888 se narodil knihkupec Václav Mrva. 20. IX. 1953 zemřel průkopník českého filmu doc. Karel Smrž, rodák sobotecký. 25. IX. 1968 zemřel básník František Branislav. 1. X. 1898 vznikla Lidová knihovna v Sobotce. 3. X. 1968 zemřel učitel Jindřich Severa. 18. X. 1888 se narodil učitel Karel Syrovátka. 20. X. 1968 zemřel MUDr. Miloslav Plíva. 24. X. 1883 se narodil v Sobotce významný národohospodář JUDr. Václav Peča. 25. X. 1928 zemřel sobotecký lékař MUDr. Josef Mrkvička. 28. X. 1918 byl vyhlášen vznik ČSR, oslava se konala i v Sobotce.

● **Významné životní jubileum** — 65 let společného života — oslaví 25. listopadu 1973 manželé Julie a Oldřich Pažoutovi z Oseka. Hodně zdraví do dalších let přeji dcery s rodinami.

● **Zlatá svatba.** Dne 28. srpna 1973 dovršili manželé Anna a Alois Bočkoví z Bacova 50 let společného života. Do dalších let jim přejí hodně zdraví a štěstí

syn Miloslav a dcera Anna s rodinami.

● **Sňatky:** 29. VI. v Nové Pace Elvíra Špínová a ing. Jan Volf ze Sobotky. 6. VII. v Sobotce Věra Jirků z Kdanic a Miroslav Procházka z Přepěří; Věra Becková a Vladimír Košťák ze Sobotky. 12. VII. na Sychrově Olga Bartková z Plhova a Václav Jechura z Kozčína. 14. VII. v Sobotce Marie Jarošová z Plhova a Rudolf Sečík z Dílců; Iva Richtrová ze Šalandy a Josef Symon z Plhova. 11. VIII. v Sobotce Jiřina Konečná z Trní a Jaromír Budík z Jičína; Miloslava Kubová z Rytířovy Lhoty a Čestmír Vlček z Kladna. 14. VIII. v Sobotce Dana Koubková a Josef Otlich ze Sobotky. 17. VIII. v Sobotce Hana Borovičková ze Sobotky a Miroslav Nešvara z Dolního Bousova. 18. VIII. v Sobotce Hana Mrskošová ze Sobotky a Josef Paleček z Liberce. 24. VIII. na Hrubé Skále Eva Rolcová ze Soběraze a Jaroslav Folprecht ze Samšiny. 6. IX. na Sychrově Lenka Svobodová z Mladé Boleslavi a Miroslav Urban ze Sobotky. 8. IX. na Sychrově Alena Čubanová z Malechovic a Pavel Pospíšil z Podkosti. 15. IX. v Bystřici u Třince Hana Bocková z Bystřice a Miroslav Fejfar ze Sobotky. 20. IX. na Hrubé Skále Marie Šťastná z Rytířovy Lhoty a Jiří Šimek z Libošovic. 29. IX. na Sychrově Dagmar Zajícová z Libošovic a Miroslav Ort z Nepřívěce.

● **V měsíci červenci** se dožila 89 let naše milá maminka, babička a prababička, paní Božena Bernardová z Oseka č. 1. Mnoho dalších let v plném zdraví a spokojenosti jí přejí dcery a vnoučata s rodinami.

● **8. září oslavil 65. narozeniny Oldřich Beneš**, tajemník Osvětové besedy, člen redakční rady ZŠS a funkcionář mnoha dalších soboteckých spolků. Přejeme jménem všech známých mnoho zdraví do dalších let!

● **Předseda JZD Nástup Sobotka Josef Mařan** ze Staňkovic Lhoty oslavil 14. října 1973 své padesátiny. Byl jedním z prvních, kteří pochopili výhody zemědělské velkovýroby, spoluzakládal malé JZD ve Staňkově Lhotě a jako jeho předseda prosadil jeho spojení s JZD Lavice-Zajakury. Pak následovalo vytvoření velkého ekonomického celku, když se toto JZD spojilo s JZD Sobotka, Čálovce, Spýšová a Stéblovce. Do čela byl opět zvolen energický Josef Mařan. A i nyní při vytváření rozsáhlého kooperačního sdružení JZD Sobotecka je mezi jeho předními propagátory a funkcionáři.

Josefa Mařana známe i jako příznivce a šířitele našeho Zpravodaje, do něhož napsal již několik příspěvků. Přejeme mu jménem čtenářů mnoho zdraví a úspěchů do dalších let a těšíme se na pokračující spolupráci.

● **Sobotečtí jubilanti:** 94 let se dožívá 16. X. Františka Picková z Lavic. 80 let oslavují 2. IX. Marie Nováková, 10. IX. Marie Klečalová, 11. IX. Pavlína Hlubáčková, 30. IX. František Vojtíšek a 21. X. Ottilie Dolenská ze Sobotky a 17. IX. Josef Hanuš z Lavic. 75 let se dožívají 1. IX. Matylda Paldusová, 26. IX. prof. Václav Hejn a 27. X. Zdenka Macounová ze Sobotky. 70 let oslavují 16. IX. Růžena Ortová, 17. IX. Václav Nechanický, 11. X. Marie Kozáková, 17. X. Hedvika Pištorová, 19. X. Selma Breite, 22. X. Jaroslav Černý a 27. X. RNDr. Josef Knobloch ze Sobotky, 8. IX. Marie Rulcová ze Stéblovic a 22. IX. Barbora Ortová ze Spýšové. 65 let oslavují 8. IX. Oldřich Beneš, 20. IX. MUDr. Alois Kafka a Anna Škrdlíková, 24. IX. Marie Benešová, 1. X. František Tůma a 6. X. František Drapák ze Sobotky a 30. X. Ludmila Šváblová z Čálovic.

● **19. září uplynulo 10 let**, co nás navždy opustil bez slůvka rozloučení náš drahý manžel a otec, pan František Bíz a. Kdo jste ho znali, vzpomeňte se na rodinu.

● **Vzpomínka.** 27. září uplynuly tři roky ode dne, kdy dotlouklo předobré srdce Františka Šimka z Mladé Boleslavi, rodáka z Libošovic. Kdo jste ho znali, vzpomeňte s námi. Manželka, dcera s rodinou a sourozenci.

● **Úmrtí v srpnu:** 1. VIII. Marie Maštálková z Mladějova - 77 let. 2. VIII. Marie Tomšová z Rytířovy Lhoty - 76 let a ing. Vlastimil Kutek z Plzně, rodák z Domousnic - 50 let. 4. VIII. František Hercík z Kutné Hory, rodák ze Stéblovic - 71 let. 6. VIII. Anna Šťvová z Rovně - 72 let. 8. VIII. Václav Kolumpek ze Sobotky - 85 let. 10. VIII. Václav Telenský z Dobšic - 71 let. 11. VIII. Marie Báčková ze Samšiny - 62 let a František Najman ze Sobotky - 64 let. 16. VIII. Václav Hudec ze Zajakur - 61 let. 17. VIII. Marie Burešová ze Sobotky - 73 let. 21. VIII. Anna Malá ze Sobotky - 70 let. 29. VIII. Anna Kunygrová z Turnova, roz. Brixí ze Sobotky - 65 let. 31. VIII. Anna Ždánská ze Sobotky - 83 let.

● **Úmrtí v září:** 3. IX. Karel Zindr z Hubojed - 82 let. 5. IX. Božena Benešová ze Sobotky - 89 let. 8. IX. Růžena Junková z Mladějova - 83 let. 11. IX. Jan Dráský z Prahy, rodák ze Sobotky - 83 let. 17. IX. Rudolf Janda z Teplíc - 61 let. 19. IX. Anna Holečková ze Sobotky - 76 let. 26. IX. Marie Zajtová ze Skuřiny - 90 let. 27. IX. Marie Klabanová z Pařízku - 79 let.

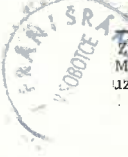
● **Poděkování.** Upřímně děkujeme za ústní a písemné projevy soustrastí při úmrtí našeho drahého manžela a tatínka Václava Kolumpeka. Za útěšná slova děkujeme jmenovitě pánům děkanům Vlastimilu Punčochářovi a Václavu Hortlíkovi a náměstkou předsedy MěšTNV panu Václavu Linhartovi i všem, kteří se se zesnulým rozloučili na hřbitově. Marie Kolumpková a synové s rodinami.

● **Děkujeme touto cestou** všem, kdo nám vyslovili soustras a pomohli tak překonat bolest nad úmrtím naší maminky a sestry, paní Anny Kunygrové z Turnova. Rodina Brixova a Šicova.

● **Děkujeme všem**, kteří v tak hojném počtu doprovodili na poslední cestě našeho drahého tatínka, pana Josefa Vernera z Lavic. Vřelý dík patří zvláště panu děkanovi a oběma řečníkům, kteří se proctitěnými slovy rozloučili s naším drahým. Rodina Vernerova

● **Ve dnech 13.—20. září** proběhla v sobotecké sokolovně tradiční výstava nábytku.

● **Výsledky soboteckých fotbalistů.** V prvních mistrovských podzimních utkáních vyhráli sobotečtí fotbalisté nad Novým Bydžovem 3:0 (2 branky J. Kolumpek, 1 Heršálek), remizovali s Košťálovem a s Trutnovem II shodně 1:1 a prohráli s Milíčevsi 1:5 (gól zaznamenal Čurda) a s Dětenicemi 2:5 (skorovali Čurda a Jar. Kolumpek).

Zpravodaj Šrámkovy Sobotky. Řídí redakční rada: odp. redaktor Karol Bilek, Oldřich Beneš, František Hejn, Václav Hejn, Vlastimil Michal, MUDr. Milan Tomášek, Metěr Václav Novák. Adresa ZŠS, Osvětová beseda, 507 43 Sobotka. Tiskne: Severograf, n. p., Turnov. Vychází měsíčně, uzávěrka tohoto dvojčísla byla dne 30. září 1973. Cena dvojčísla 3 Kčs. Povoleno KNV Hradec Králové č. R 40 ze dne 12. 8. 1970. Dohlédací pošta Sobotka. Poštovní povolení Ředitelství pošt a telekomunikací Pardubice pod číslem P/2—2383/72 ze dne 22. 5. 1972.